

Hungary-Slovakia-Romania-Ukraine
ENI CBC Programme 2014-2020

**„BioSecurity– közös vészhelyzeti fellépés a veszélyes és elterjedt fertőzések azonosítása esetén a Kárpáti régióban” projekt
HUSKROUA/1901/8.1/0010**

TANULMÁNYTERV
„Tanulmány az ASP és madárinfluenza terjedésének megelőzéséhez”

Készítette:
Dr. Szendrei László

2023.

TARTALOMJEGYZÉK

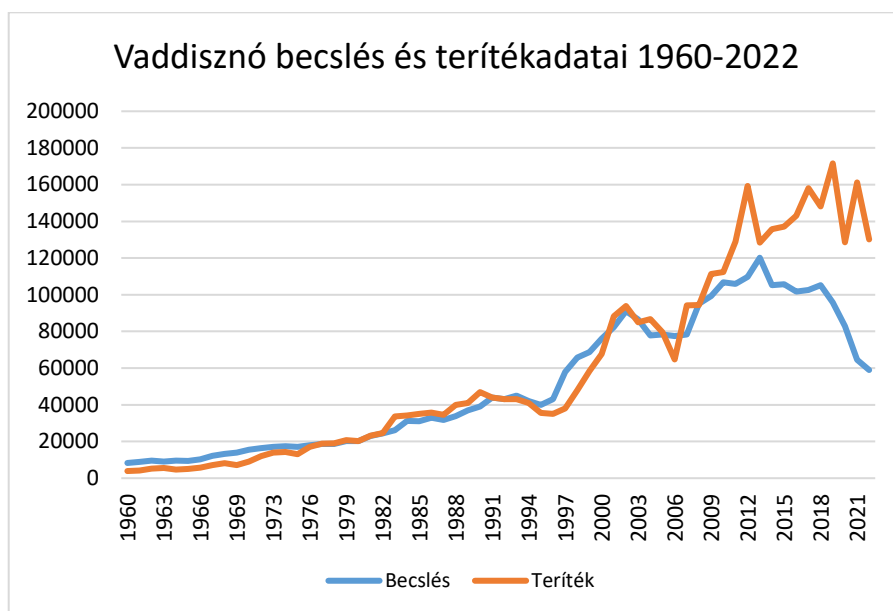
TARTALOMJEGYZÉK	2
BEVEZETÉS	4
1. AZ AFRIKAI SERTÉSPESTIS (ASP) TÖRTÉNETI ÁTTEKINTÉSE	6
2. AZ AFRIKAI SERTÉSPESTIS BEMUTATÁSA	8
2.1. A vírus magyarországi terjedése folyamán kiemelt esetek.....	8
2.2. A vírus terjedése.....	10
2.3. Az afrikai sertéspestis tünetei	11
3. A MADÁRINFLUENZA BEMUTATÁSA	12
3.1. A madárinfluenza és az ember kapcsolata	12
3.2. Magyarországi előfordulások.....	13
3.3. Nemzetközi madárinfluenza esetek	14
3.4. A madárinfluenza terjedése.....	16
3.5. A madárinfluenza tünetei	16
4. ÚTMUTATÁS AFRIKAI SERTÉSPESTIS ELLENI VÉDEKEZÉS JAVASOLT LÉPÉSEIHEZ	18
4.1. ASP kockázati kategóriái, fertőzött területek kijelölése	18
4.2. A vadászokra vonatkozó felderítési és értesítési kötelezettségek.....	19
4.2.1. A vadászat szabályozása	19
4.2.2. Elhullott vaddisznók bejelentése és szervezett keresése.....	21
4.2.3. A vaddisznó állomány gyérítésére vonatkozó előírások.....	21
4.2.4. A vaddisznó hullák ártalmatlanításának szabályai.....	22
4.2.5. Kilőtt vaddisznó testekre vonatkozó szabályok	23
4.2.6. Vadaskertekre vadfarmokra vonatkozó előírások.....	23
4.2.7. A vadtakarmányozás szabályai a szigorúan korlátozott területeken.....	24
4.2.8. Az Országos Főállatorvos 2/2021.számú határozatának vadászatra jogosultakat érintő releváns intézkedései kockázati kategóriákra bontva.....	25
5. ÁLLATTENYÉSZTŐK MADÁRINFLUENZA ELLENI VÉDEKEZÉSÉNEK JAVASOLT MÓDSZEREI	26

5.1.	A madárinfluenza felderítési és értesítési kötelezettségei.....	26
5.2.	A kivizsgálás megkezdése, a terjedés megelőzése.....	27
5.3.	A madárinfluenzával fertőzött állomány kezelése	27
5.4.	Korlátozások madárinfluenzával fertőzött vadmadár (fácán, vadréce) állomány esetén 28	
6.	AZ AFRIKAI SERTÉSPESTIS ÉS A MADÁRINFLUENZA HATÁSA A VADGAZDÁLKODÁSRA.....	29
6.1.	Az afrikai sertéspestis hatása a vadgazdálkodásra	29
6.2.	Vadgazdálkodási módszerek az ASP járvány leküzdésére	31
6.2.1.	A vaddisznó állománycsökkentése érdekében igénybe vehető eszközök és módszerek.....	32
6.3.	A madárinfluenza hatása a vadgazdálkodásra	33
6.4.	A madárinfluenza terjedését megakadályozó tanácsok	34
7.	FELDOLGOZÓ CÉG BEMUTATÁSA.....	36
8.	GAZDASÁGOK, VADÁSZATI SZERVEZETEK BEMUTATÁSA.....	38
8.1.	Vadásztársaságok	38
8.2.	Erdészeti Zrt.	38
8.3.	Mezőgazdasági Zrt., Kft.....	39
8.4.	Nemzeti Parkok.....	39
9.	HELYSZÍN SZAKMAI LÁTOGATÁSOK, SZAKTANÁCSADÁS EREDMÉNYEI .	40
9.1.	NYÍRERDŐ Zrt. Lónyai vadászterülete	40
9.2.	Vámospécsi Farkasvölgye Vadásztársaság.....	41
9.3.	NYÍRERDŐ Zrt. Gúthi vadászterülete	42
10.	FELHASZNÁLT IRODALOM.....	44

BEVEZETÉS

A közép-európai régió vadgazdálkodását az elmúlt öt évben több, a vadon élő állatokra és a háziállatokra is veszélyes fertőző betegség támadta. Ezek a betegségek határokat nem ismerve folyamatosan veszélyeztetik a térség gazdaságait, mivel jelenlétük erősen korlátozza az állattenyésztést és a vadgazdálkodást egyaránt. A háziállatok esetében az élő és vágó állat kereskedelemben jelentkeznek korlátozások, a vadgazdálkodásban a vadászati korlátozások leginkább a vadászati turizmust érintik, de itt is hatással vannak mind a szabadterületi, mind a zárttéri vadgazdálkodásra.

A magyarországi vadgazdálkodásra leginkább hatással az afrikai sertéspestis (ASP) megjelenése volt, mivel a betegség által érintett vaddisznó állomány a 2018-ra meghaladta a becslések szerint a 105 ezer példányt (1. ábra).

1. ábra

Ilyen állomány nagyság és sűrűség mellett a vadgazdálkodók joggal féltek attól, hogy az afrikai sertéspestis gyorsan végig söpör az országon, és gyakorlatilag kiirtja a vaddisznó állományt, megszüntetve a magyar és külföldi vadászok által leginkább kedvelt vaddisznó vadászatokat. Maguk az állategészségügyben dolgozó szakemberek sem tudták megjósolni pontosan, hogy milyen gyorsan halad végig az országon a fertőzés. Szerencsére a magyarországi állat egészségügyi hatóságok felkészültek a járvány kitörésére, a betegség megjelenésére, és ennek is köszönhetően kisebb károk érték a vadgazdálkodókart.

Mivel a betegség megjelenésére leginkább Ukrajna és Románia felől volt esély, így a hazai állategészségügy ezekben a régiókban megelőző intézkedések sorát vezette be. Ezek egyik igen

fontos eleme volt a vadgazdálkodók és a sertéstartók tájékoztatása szakmai rendezvények útján. Mint később kiderült, ezeknek a szakmai folytatóknak döntő szerepük volt abban, hogy a lakosság, az állattartók és a vadászatra jogosultak pontos képet kaphattak magáról a betegség lefolyásáról a fertőzés, illetve a halálozás mértékéről, és összességében a probléma súlyosságáról. Mivel a vadgazdálkodási ágazat mellett a hazai sertéstenyésztés megmentése, az ágazat működésének biztosítása volt a tét, az előadások és tájékoztatók kellő nyomatékkaal hívták fel minden ágazat szereplőjét a probléma súlyosságára és a várható következményekre.

Más volt a vadgazdálkodási ágazat oldaláról a magyarországi megítélése a madárinfluenzának. Ennek legfőbb oka abban kereshető, hogy ez a betegség az apróvad gazdálkodást érintette, ezen belül is a zárttéri fácán és vadréce tenyésztést, ami egy lényegesen kisebb vadgazdálkodói rétegnek jelent gazdálkodói problémát. A vadgazdálkodók főképpen onnan értesültek a madárinfluenzának az ágazatot érintő hatásairól, hogy egyes vadréce, illetve fácán törzstelepek bezártak, az állományokat kiirtották, és így hiány jelentkezett napos fácán, illetve előnevelt réce vonatkozásában. Ezt leginkább azok az alföldi vadásztársaságok érzékelték, akik már több évtizede folytatnak fácán, illetve vadréce tenyésztést. Mindezek mellett a külföldi leginkább európai madárinfluenza járványok is hatással voltak a hazai zárttéri fácán tenyésztésre. Jó példa erre a 2022-es év tavasza, amikor a franciaországi fácán törzs telepek jelentős részét bezárták, az állományokat kiirtották a madárinfluenza megjelenése miatt. Ez olyan általános fácán csibe hiányt idézett elő az európai fácán tenyésztői piacon, aminek árfelhajtó hatásai a magyarországi vadgazdálkodásra is befolyással voltak, és egyik évről a másikra 25-40 %-kal emelkedtek a nevelt fácán kilövési árak.

**PARTNERSHIP
WITHOUT BORDERS**

Az Európai Unió társfinanszírozásával készült.

1. AZ AFRIKAI SERTÉSPESTIS (ASP) TÖRTÉNETI ÁTTEKINTÉSE

Az afrikai sertéspestis (ASP) jelenleg az egyik legsúlyosabb vírus okozta fertőző betegség, amely a házi sertést, a vaddisznót és egyéb sertésféléket képes megbetegíteni. Kontinensek, országhatárok nem állják útját, és ahová beteszi a lábát súlyos gazdasági károkat okoz, nem csupán az állattenyésztő társadalomban, hanem a vadgazdálkodási ágazatban is.

Először 1909-ben figyelték meg az afrikai sertéspestist Kenyában, de leírására és elkülönítésére a klasszikus sertéspestistől 1921-ben került sor egy angol kutató jóvoltából. Heveny vérzésekkel járó lázzal írta le, amely a fertőzött házi sertések között akár 100%-os elhullást is okozhat. A járványok vizsgálata során megállapítást nyert, hogy a fertőzés az esetek nagy részében akkor ütötte fel a fejét, amikor a házi sertés érintkezésbe került vadon élő sertésekkel, legfőképp a varacskos disznókkal (*Phacochoerus aethiopicus*, *Phacochoerus africanus*). Így az ASP fertőzés első megelőzési módszere a házi sertés és a vadon élő sertések érintkezésének megakadályozása lett. Az első, Afrikán kívüli megjelenése 1957-ben történt Portugáliában, ahová legnagyobb valószínűséggel a lisszaboni nemzetközi repülőtérrel szembe eső élelmiszer-hulladékkal hurcolták be a betegséget. Ezt az esetet gyorsan sikerült felszámolni, ám egy második esetet követően, a betegség 1960-ban megtelepedett az Ibériai félszigeten és endémiás is maradt 1995-ig. Ezt követően még 1999-ben fordult elő egy kisebb járványkitörés Portugáliában, amelyet sikerült viszonylag gyorsan elfojtani. Az ibériai eseteket követően, a XX. században több alkalommal is megjelent a betegség Európa számos országában, így 1964-ben Franciaországban, 1967-ben, 1969-ben és 1993-ban Olaszországban, 1978-ban Máltán, 1985-ben Belgiumban, 1986-ban Hollandiában voltak kisebb, gyorsan elfojtott kitörések. Az európai területekről teljes egészében sikerült a betegséget kiszorítani. Ez alól egyedül Szardínia szigete a kivétel, ahol az ASP 1978-ban vált endémiássá és ez az állapot azóta is fennáll (a legutóbbi járványkitörést 2008-ban jelentették a Nemzetközi Állatjárványügyi Hivatalnak, az OIE-nek.)

1971-ben a betegség újabb kontinenst „hódított” meg, elsőként Kubában jelent meg, ahonnét bár nagy erőfeszítésekkel, de sikerült kiszorítani. Aztán 1978-ban Brazíliában, majd karibi szigeteken 1978-ban Dominikán, 1979-ben és Haitin, és 1980-ban újra Kubába jelentették be a ASP vírust. Az Atlanti Óceánon való átkelésének fő okaként itt is a repülőtéri élelmiszerhulladék lett

megnevezve.

**PARTNERSHIP
WITHOUT BORDERS**

Az Európai Unió társfinanszírozásával készült.

A vírus 1978-as Szenegáli, illetve a 1981-es Kameruni megjelenésében első hallásra semmi furcsaság nincs, hisz egyébként is Afrikából ered és már ekkor több kontinenst is meghódított, azonban a varacskos disznó járványfenntartó és terjesztő szerepét ebben a térségben soha nem sikerült igazolni. Megállapítást nyert, hogy a kameruni járványból izolált vírustörzsek megegyeztek az Európában és a Karibi-térségben izolált törzsekkel, ezért feltételezhető, hogy a fertőzés “visszahurcolással” jutott Afrika e szegletébe Európából, vagy a Karib-térségből. 1994-ben a kontinens keleti oldalán, Kenyában, Nairobi környékén, 1996-ban, a nyugat-afrikai Elefántcsontpartban, 1997-ben Beninben, Nigériában és Togóban, majd 1999-ben és 2002-ben Ghánában, 2003-ban Burkina Faso-ban vetette meg lábát. A felsorolt országok közül egyedül Elefántcsontpart tudott eredményesen mentesíteni, míg a többi országban a betegség endémiás maradt és azóta is rengeteg járványkitörést jelentettek.

Az ASP történetében 2007-ben új korszak kezdődött. A grúziai Poti kikötővárosban, feltehetően Afrikából érkezett teherszállító hajók élelmiszer-hulladékával közvetítve, megjelent a betegség. A fertőzés gyorsan átterjedt Örményországba és Azerbajdzsánba, majd 2007 végén már az Orosz Föderációhoz tartozó Csecsenföldön is kimutatták egy elhullott vaddisznóból. Iránban 2009-ben jelent meg, majd gyorsan terjedt nyugati irányba. Ukrajnát 2012-ben, Fehéroroszországot 2013-ban érte el. Az Európai Unió keleti határán, Lengyelországban és a Balti államokban 2014. februárjában jelent meg, ezzel a betegség újra endémiássá vált az EU-ban.

Az Ukrajna dél-keleti részén található Zaporizzsjai területen 2012-ben házi sertésből kimutatott, valamint a 2014-ben. Luhanszk környékén mind vaddisznóban, mind házi sertésben kimutatott ASP vírus a vészharang megrázásának számított nem csak a NÉBIH Állat-egészségügyi és Állatvédelmi Igazgatóságánál, hanem az Ország kisebb-nagyobb vadászatra jogosultjainál is. A 2016 karácsony környékén Nagyszőlősön a Magyar országhatártól pár kilométerre begyűjtött pozitív ASP minta után mindannyiunk számára nem az volt a kérdés, lesz-e országunkban ASP kitörés, hanem az, hogy mikor. Ez a fekete dátum 2018. április 21.-e, mikoris Gyöngyös mellett, egy elhullott vaddisznóból ASP vírus lett kimutatva. (Czivincsik Á. D., ZSELICI PRAXIS, 2018a)

2. AZ AFRIKAI SERTÉSPESTIS BEMUTATÁSA

Nagy fertőző képességű vírus okozta betegség, nincs rokonságban a klasszikus sertéspestis kórokozójával. Az ASP kórokozója vírusrendszertani értelemben az Asfarviridae család, Asfvírus nemzetségébe tartozó DNS vírus, amely a külső környezeti hatásokkal szemben rendkívül ellenálló, míg a klasszikus sertéspestis kórokozója a Flaviviridae család Pestivirus nemzetségébe tartozó vírus (korábban a Togviridae családba sorolták). Csak erős fertőtlenítőszerrel pusztítható el, mert savas és lúgos közegben (pH 3,9 – 11,5 között) is fertőzőképes maradt. Az ASP vírusának különböző megbetegítő képességű törzsei léteznek és molekuláris biológiai vizsgáló módszerekkel legalább 22 genotípusa (I-XXII) különíthető el. A Kelet-Európában jelenleg cirkuláló a vírus a II-es genotípusba tartozik, megbetegítő képessége pedig kifejezett (azaz nagyon virulens).

Betegség iránt csak a sertés és a vaddisznó fogékony. A betegség átvételét követően nincs védettség, a fertőzött állatok akár életük végéig ürítik a vírust. Az afrikai varacskos disznó (*Phacochoerus aetiopicus*), a folyami disznó (*Potamochoerus porcus*) és az óriás disznó (*Hylochoerus meinertzenii*) a vírus tünetmentes rezervoárjai. (Bicsérdy, Egri, Sugár, & Sztojkov, 2000)

2.1. A vírus magyarországi terjedése folyamán kiemelt esetek

A vírus 2018. áprilisi 21-ei, a Heves megyei Gyöngyös melletti megjelenése óta 2022 december 31-ig 8724 darab vaddisznóban találtak pozitív mintát.

Napjainkig a vírus 8 vármegye közigazgatási területét érinti:

- **2018. május 16-án Tiszakerecseny** külterületén találták az első Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei pozitív mintát elhullott vaddisznóban. Mely újabb SZKT kijelölését vonta maga után.
- **2018. október 02-án Tarcalon** külterületén találták az első Borsod-Abaúj-Zemplén megyei pozitív mintát állománygyérítés során kilőtt vaddisznóban.
- **2018. október 28-án Pásztó-Mátrakeresztes** külterületén találták az első Nógrád megyei pozitív mintát elhullott vaddisznóban. A járványügyi nyomozás megállapította, hogy a fertőzés a korábbi Heves megyei esetekhez kapcsolódik és a vírus mozgása a vaddisznó

**PARTNERSHIP
WITHOUT BORDERS**

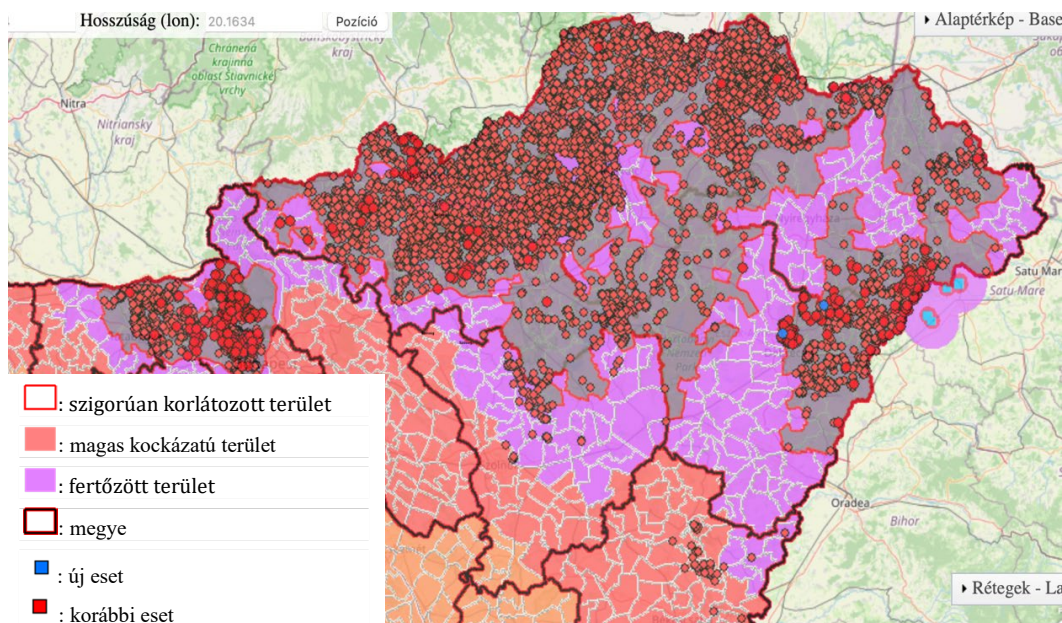

Az Európai Unió társfinanszírozásával készült.

populáción belüli terjedésének következménye. (NÉBIH, Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal, 2018b)

- **2019. január 13-án Hangonyban** újabb Borsod-Abaúj-Zemplén megyei kitörés. Mely újabb SZKT kijelölését vonta maga után.
- **2019. április 29-én Nyírábrány és Álmosd** községek határában 2 db, illetve 1 db vaddisznó hullában találtak pozitív ASP mintát, szervezett keresése során. Az érintett terület a romániai házisertés kitörések miatt már korábban is megfigyelési zárlat alatt állt.
- A járványügyi nyomozás eddigi adatai alapján valószínűleg a vaddisznók természetes vándorlása során, Romániából érkezhetett a fertőzés.
- **2019. augusztus 28-án Tiszakeszi, és Poroszló** külterületeiről is 2 db, illetve 3 db elhullott vaddisznó esetében is pozitív ASP minta került kimutatásra. Mely újabb SZKT kijelölését vonta maga után.
- **2019. augusztus 30-án Tiszafürednél** a fertőzés újabb megyehatárt lépett át, hisz 4 elhullott vaddisznó tetemben lett kimutatva az ASP vírus.
- **2019. szeptember 30-án** a Budakeszi Erdészet elkerített vadászterületén 7 db ASP vírus következtében elhullott vaddisznót találtak. A járványügyi nyomozás valószínűsíti, hogy emberi közvetítéssel jutott a Budakeszi Erdészet területére. Ezzel megint egy megyét ugrott a vírus. Ami ennél nagyobb probléma, hogy átlépte a Dunát, melynek következtében még nagyobb veszélyt jelent az ország vaddisznóállományának 60%-ra, mely a Dunántúlon él.

2. ábra: ASP pozitív esetek Magyarországon 2023. szeptember 1-ig

2.2. A vírus terjedése

A járványtanban vektoroknak azokat az élőlényeket tekintjük, amelyek a betegségeket két valódi gazda között közvetítik.

Rezervoár-fajok azok a fajok, amelyek nem csupán továbbadják, de két, valódi gazdával való találkozás között képesek hosszabb ideig életképes állapotban eltárolni a kórokozót.

Miután a vírus Európában megjelent a tudományos érdeklődés reflektor fényébe került. Bár a védettséget jelentő vakcina létrehozása nem járt sikerrel, azonban sikerült tisztázni, az óvanyagok (a kullancsokkal rokon, vérszívó atkák) szerepét a betegség fennmaradásában. Az ASP és a varacskos disznók közötti járványtani kapcsolatot már az első afrikai esetek kapcsán megállapították, de az ízeltlábú vektorok szerepét csak a spanyolországi kutatások tisztázták. Az Ibériai félszigeten az *Ornithodoros erraticus* óvanyagfajról sikerült bebizonyítani, hogy a sertések élőhelyén megbújva az képes hosszú ideig fenntartani a vírust.

Ezt a felfedezést követően a későbbi afrikai kutatások az *O. moubata*, *O. porcinus domesticus* és az *O. porcinus porcinus* óvanyagfajok vektor- és rezervoár-szerepét igazolták. Az óvanyagokról a kutatások kiderítették, hogy azok a varacskos disznók föld alatti üregeiben vagy a sertésólakban akár évekig képesek fertőző állapotban fenntartani a vírust, ezáltal Dél- és Kelet-Afrikában a betegség legfontosabb rezervoárjainak tekinthetők.

A vírus terjedése fejezetet le is lehetne zárni, ha nem lép közbe a vírus fennmaradásáért és terjedéséért a legtöbbet tevő faktor az ember. Első cselekedete a vírus folytonos rászabadítása a házisertés állományokra, a járványvédelmi hiányosságok (a folyamatos össze-vissza állatszállítások, a sertésből készült nyers élelmiszerek hulladékainak sertésstelepi felhasználása, helytelen tárolása, kerítések mellőzése) következtében. A vírus pár évtized alatt elkezdett adaptálódni a házi sertéshez, melyet eleinte pár nap alatt megölt, azonban ezzel magát is önlimitálta. A folytonos emberi mulasztások következtében, a gyakori fertőzések hatására kialakult az a vírustörzs, amely már nem ölte meg a fertőzött sertést így az alkalmas volt felgyógyulását követően a vírus hordozására és újabb kitörések előidézésére.

A vaddisznó állomány tekintetében is megfigyelhető ez az adaptáció, hisz a 2007-es Grúziai felbukkanása óta, 12 éve, szintén legnagyobb mértékben az emberi mulasztásoknak köszönhetően szabadon terjed a vírus és így teret kap az új gazdával történő „összeszokásra”. Ezt támasztja alá az egyre több olyan eset leírás a szakirodalomban, amikor kilőtt, tehát nem elhullva talált vaddisznó szervezetében lehet ellenanyagot kimutatni. Ami bizony azt jelenti, hogy átesett a betegségen és vírusterjesztővé vált.

2.3. Az afrikai sertéspestis tünetei

A lappangási idő 4-9 nap. A tünetek megjelenését követően pár napon belül elpusztul a fertőzött állat. A tünetei: magasláz, mely hatására a fertőzött vad mozgása bizonytalan, rogyadozó, végtagokat egyenlőtlenül terheli, jellemző a véres ürülék, orrvérzés vagy fülek, farok, lábvégek kékes-lilás elszíneződése. Viselkedésére étvágytalanság, bágyadtság jellemző. A vaddisznó rejtett életmódja és a betegség gyors lefolyása miatt a tüneteket nehéz észlelni. Az elpusztult egyedeket gyakran találják meg dagonyákban, patakpartokon, mivel a magas lázzal küzdő állat ott próbálja enyhíteni kínjait.

A vírus nagy ellenálló képességgel bír. A húskészítményekben fagyasztva több évig, füstölve akár fél évig, rothadó vérben, tetemben, talajban 4-8 hónapig fertőző képes. Nem zoonózis betegség, tehát emberre nem juthat át, valamint hőkezeléssel 60 Celsius fok felett fél óra alatt elpusztul.

Angola központi felföldjén rohamos fejlődésnek indult a sertésenyésztési ágazat a II. Világháború után. Hamar felismerték, hogy legfőbb veszélyezforrássá az ASP vált, ezért 1950-ben Huamboi Központi Állategészségügyi Laboratóriumban egy részleget hoztak létre, melynek célja az ASP elleni vakcina kifejlesztése volt. Sajnos a kutatások eredményre nem vezettek. A vírus európai felbukkanása új lendületet adott a kutatásoknak, melyek az Angolai eredményeken alapultak, de sajnos ezen próbálkozások is csak azt támasztották alá, hogy az ASP ellen mai napig nincs hatékony védeltséget jelentő vakcina.

3. A MADÁRINFLUENZA BEMUTATÁSA

A madárinfluenza olyan megbetegedés, amelyet a madarak szervezetéhez alkalmazkodott influenzavírus okoz. A kórokozó influenza vírus változékonysága miatt kialakulhat a vírusnak olyan változata, mely embereket is képes megbetegíteni.

A madárinfluenza vírustörzsek megbetegítő képességük alapján két nagy csoportba sorolhatóak: lehetnek alacsony vagy magas patogenitásúak (megbetegítő képességűek). A vírus, hasonlóan a többi influenzavírushoz, genetikailag változékonny, a felületén lévő fehérjekomponensek (H és N antigének) különböző módon variálódhatnak. A legerősebb megbetegítő képessége a H5 és H7 altípusoknak van. A tünetek sokfélesége, bizonyos esetekben jellegtelensége miatt a betegség megállapításához speciális, a vírust vagy annak töredékeit kimutató laboratóriumi vizsgálatokra van szükség.

A madárinfluenza emberre legveszélyesebb változatának a HPAI (*highly pathogenic avian influenza*, azaz „magas patogenitású madárinfluenza”) H5N1 vírustörzseket tartják. Ezek a törzsek a madarak közül vadon élő madárfajokat és házi baromfi fajokat is képesek megbetegíteni.

Az elmúlt két évben Európában különféle madárinfluenza altípusok jelentek meg a szakértők szerint. A fő influenzatörzs Európában idén a H5N8, amely már 2016-ban és 2017-ben is pusztított a háztáji és vadon élő madarak körében. Ezen kívül az elmúlt években továbbra is előfordultak H5N5- és H5N1-esetek is.

3.1. A madárinfluenza és az ember kapcsolata

A madárinfluenzát először Olaszországban azonosították be a 20. század elején. A század végére már a világ minden részén megtalálható volt.

1997-ben Hongkongban 18 embernél mutatták ki a madárinfluenza H5N1 vírustörzsét. Ezek voltak az első dokumentált esetek arról, hogy madár fertőzött meg embert. A fertőzöttek közül hatan bele is haltak a fertőzés által okozott szövődménybe. Ezt követően az Egészségügyi Világszervezet (WHO) egy lehetséges világjárvány forrásaként értékelte a helyzetet.

Az eddigi legsúlyosabb válságot a 2005. év végétől a 2006. év közepéig tartó időszak között váltotta ki, amikor Ázsiából a Közel-Keletre, majd Európába és Afrikába is áterjedt. Miután a vírus elleni oltások csökkentették a halálozások számát, és világszerte megtették a kellő óvintézkedéseket, 2003 és a 2020. év vége között (17 év leforgása alatt) összesen 862 ember fertőződött meg a H5N1 vírustörzssel. A madárinfluenza a legtöbb halálos áldozatot Indonéziában és Vietnamban követelte. A legutolsó fertőzöttet Laoszból jelentették, akinél tavaly októberben mutatták ki a vírust.

Bár az ideai fő influenzatörzs, a H5N8 vírustörzs emberre történő áterjedésének kockázata alacsony, az Európai Élelmiszerbiztonsági Ügynökség (EFSA) kiemelt figyelmet fordít a tanulmányozására. Ismeretes, hogy a H5N1-en kívül a H7N9 és a H9N2 törzs is áterjedhet az emberre.

3.2. Magyarországi előfordulások

Magyarországon először 2016-ban mutatták ki a H5N8-at, azóta minden évben felbukkan ez a vírustörzs. 2020 januárjában több mint 160 ezer pulykát kellett állategészségügyi okok miatt leölni hazánkban. Idén elsőként egy, a tatai Öreg-tónál elhullott nagy kócsagban diagnosztizáltak a szakemberek madárinfluenzát. Januárban a szigorú óvintézkedések kihirdetése ellenére is megjelent a betegség, előbb Komárom-Esztergom, majd Bács-Kiskun megyében – előbbi megyében 90 000 pulyka, utóbbiban 101 000 tojótyúk leölését rendelték el a szakemberek. A kiterjedt járvány kialakulását 2021-ben mindeddig sikerült megakadályozni, ami többek között a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (NÉBIH) folyamatos, hagyományos és modern (pl. drónos) felderítési technikákon alapuló ellenőrzéseinek köszönhető. Ezek a szemlék mutattak rá arra is, hogy az utóbbi években átélt két nagy madárinfluenza-járvány pusztítása ellenére még mindig több állattartó próbálja kikerülni a járványvédelmi előírásokat, és szegi meg tudatosan az egyébként sokat hangoztatott és jól ismert szabályokat.

**PARTNERSHIP
WITHOUT BORDERS**

Az Európai Unió társfinanszírozásával készült.

3.3. Nemzetközi madárinfluenza esetek

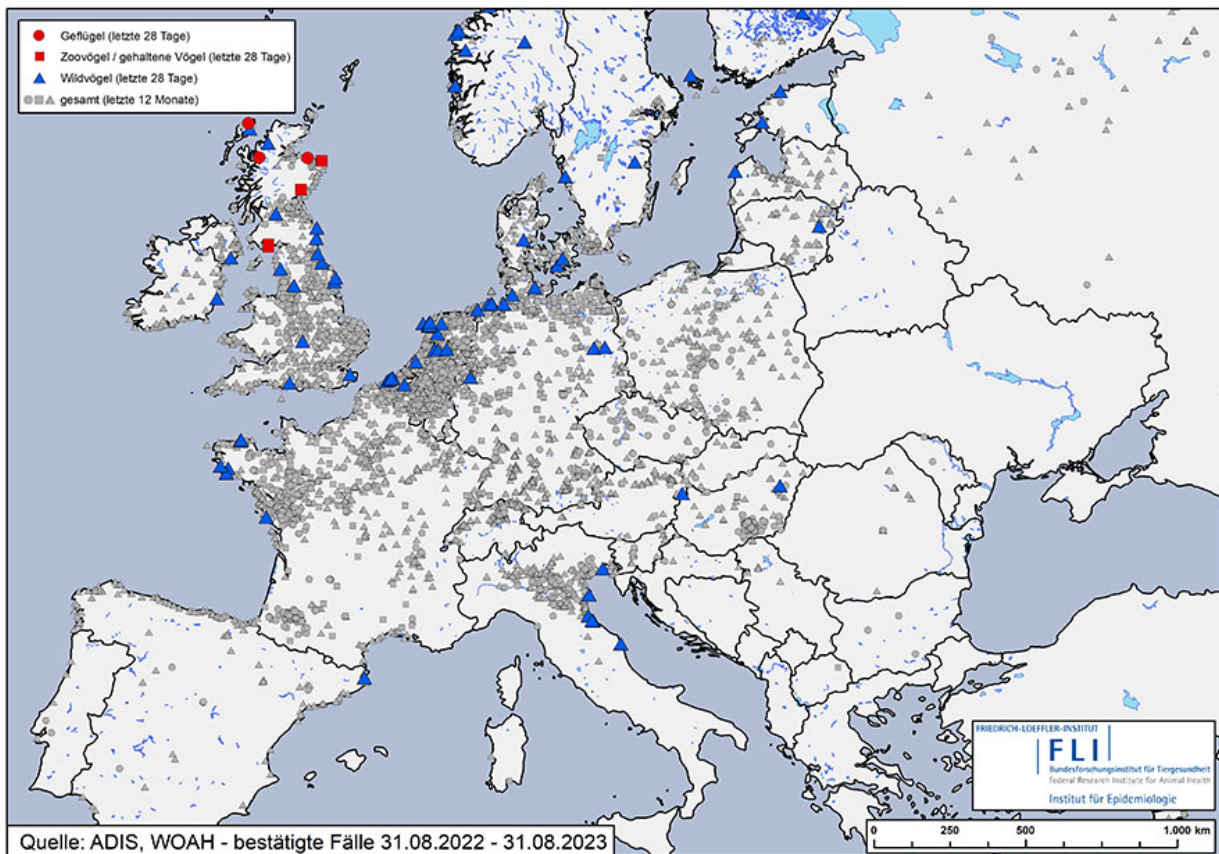
2019-ben Németországban, Franciaországban, Dániában, Lengyelországban, Olaszországban, az Egyesült Királyság területén, Bulgáriában és Szlovákiában is kimutatták a betegséget.

2020 őszén Hollandiában csaknem 500 000 csirke pusztult el a H5N8 madárinfluenza vírustörzs miatt. Tavaly novemberben egy nyugat-lengyelországi, állattartással foglalkozó gazdaságban közel 900 000 állatot kellett leölni a 930 000 tojótyúkból.

2020 decemberében Oroszországban regisztrálták az első olyan esetet, amikor emberek is megfertőződtek a H5N8 madárinfluenza törzsével: egy dél-oroszországi baromfitelep hét dolgozójánál mutatták ki a vírust, de szerencsére komolyabb egészségügyi következmény nélkül estek át a fertőzésen – 2021. februári hírek szerint mind a heten jól vannak. Ahogy az 1997-ben a H5N1 kapcsán is leszögezhető volt, úgy ebben az esetben is elmondható, hogy a vírust azok kapták el, akik közvetlenül érintkeztek a fertőzött baromfikkal.

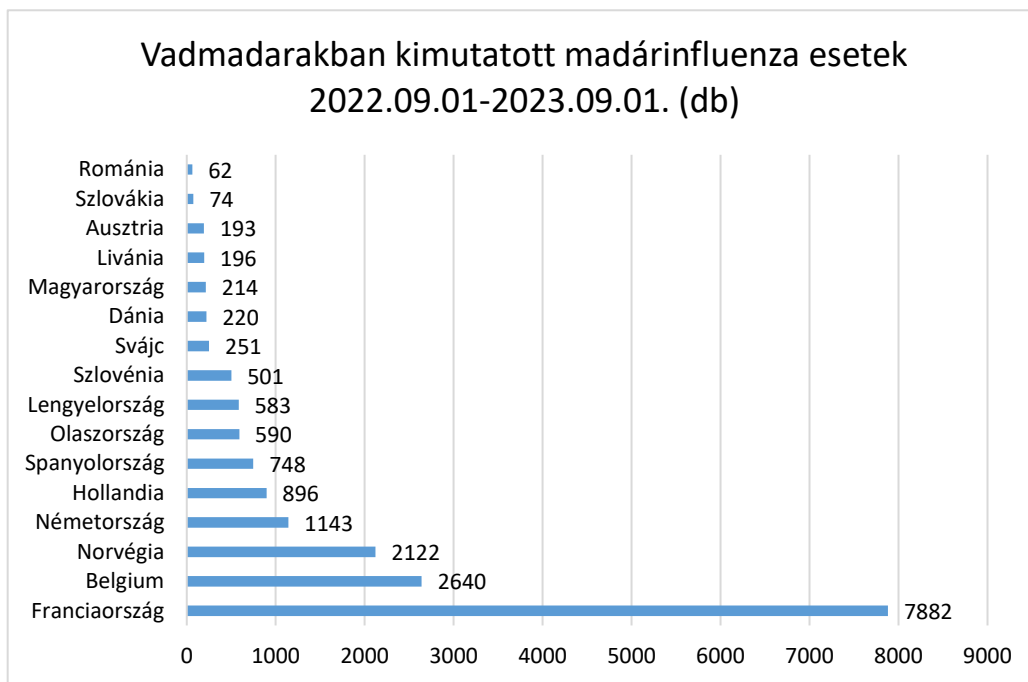
2021 januárjától kezdve a madárinfluenza magas patogenitású vírustörzse, a H5N8 altípus miatt Dániának, Svédországnak, Szlovákiának, Csehországnak és Romániának is intézkedéseket kellett hozni a betegség megfékezéséhez. Míg Dániában házibaromfi-állomány, addig Szlovákiában, a kassai állatkertben fogságban nevelt madarak, míg Romániában Constanca kikötőjében 13 énekes hattyú volt érintett a vírus okozta betegséggel.

2022 szeptember 1-2023. augusztus 31-ig Európában összesen 901 baromfitartó gazdaságban, 301 fogságban tartott madarakat tartó intézményben és 19.021 vadmadárban mutatták ki a szakemberek a magas patogenitású madárinfluenza vírusát.

3. ábra: Vadmadarakban kimutatott madárinfluenza térképe

A térkép forrása: Friedrich-Loeffler-Institut (FLI)

4. ábra: Vadmadarakban kimutatott madárinfluenza esetek országonként

3.4. A madárinfluenza terjedése

Ahogy Európa legtöbb országába, úgy hazánkba is az ország területén vonuló vadmadár-fajokkal jutott be a vírus. A madarak legkönnyebben ürülékkel tudják átadni egymásnak a betegséget, tehát nem szükséges érintkezniük egymással – elegendő, ha a vírust hordozó madár ürüléke szalmával, takarmánnyal bejut a háztájon tartott állatok óljába. Az ürüléken kívül a fertőző madár tollaiban és a légsövében is megtalálható a vírus.

A fertőző anyag rövidebb távolságra a szél segítségével terjed a legkönnyebben. Nagyobb távolságra történő terjedésében (pl.: települések között) a folyamatos mozgásban lévő embereknek, járműveknek és eszközöknek van a legnagyobb szerepe.

Legtöbbször a fertőző anyagot tartalmazó ürülékkel szennyezett szalmával, takarmánnyal, de akár a cipőnk talpával is be lehet vinni az ólba. A háztájon tartott állatok közötti terjedést a szálló por, tollpilhék és a többi állattal való többszöri érintkezés segíti elő.

A terjedést segíti, hogy az ürülékben hetekig, a természetes vizekben pedig nem ritkán két hétig is kimutatható a vírus. Ezzel magyarázható, hogy a fertőzést sokszor a vizekhez kötődő vándormadarak, köztük a vadvadkacsák vagy gázlómadarak terjesztik.

A hazai 2022 januári esetek példázák legjobban, hogy a kórokozót a téli hidegek sem mindig képesek elpusztítani – sajnos alacsony hőmérsékleten is fertőzőképes marad a vírus.

3.5. A madárinfluenza tünetei

Míg a vadmadarak sok esetben tünetmentesek maradnak, a háziiasított madarak esetében különféle tünetek jelennek meg. A betegség tünetei függenek a vírus megbetegítő képességétől, a madár fajától, korától, meglévő betegségeitől, a tartási körülményektől.

Kezdeti tünet lehet az étvágytalanság, a folyadékfelvétel csökkenése. Más esetben hirtelen, akár előzetes tünetek nélküli, vagy általános tüneteket követően (bágyadtság, étvágytalanság, borzolt tollazat) sok állat rövid időn belül elpusztul. A betegség jele lehet a testtömeg, illetve a tojástermelés csökkenése is.

Ha bármelyik háztáji baromfink viselkedésében a fentiekhez hasonló vagy azokkal egyező változásokat észlelünk, haladéktalanul értesítenünk kell az állatorvost! A megbetegedett állatok nemcsak hordozzák, de nagy mennyiségben termelik is a vírust, ami megsokszorozza a fertőzés terjedésének lehetőségét. Tisztában kell lennünk azzal, hogy ha egy állat megfertőződött, sajnos meg is fog betegedni, és el fog hullani, ezért minél előbb meg kell fékezni a vírus tovább terjedését, és le kell ölni az állatokat.

PARTNERSHIP
WITHOUT BORDERS

Az Európai Unió társfinanszírozásával készült.

4. ÚTMUTATÁS AFRIKAI SERTÉSPESTIS ELLENI VÉDEKEZÉS JAVASOLT LÉPÉSEIHEZ

4.1. ASP kockázati kategóriái, fertőzött területek kijelölése

Az afrikai sertéspestis szempontjából az ország területét három kockázati kategóriába kell/javasolt sorolni: magas, közepes és alacsony kockázatú területbe. Javasolt létrehozni az ASP Kockázatelemzési Akciócsoportot a hatékonyabb végrehajtás érdekében. Magyarországon ez az Akciócsoport a kockázati kategóriák létrehozásához készített egy adatbázist az Országos Vadgazdálkodási Adattárban található, az ország vaddisznó állományára vonatkozó vadászterületenkénti becslési adatokból, és a Tenyészet Információs Rendszerben (a továbbiakban: TIR) nyilvántartott házisertés tartási helyek adataiból. Ezeket összefésülte az erdőborítottsági, úthálózati adatokkal. Súlyozottan figyelembe kell venni a szomszédos országokban (Ukrajna, Szlovákia, Románia) jelentette ASP kitörések számát és azok közelségét. Az adatok elemzését követően a betegség behurcolásának kockázatára helyezte a hangsúlyt, ezen belül is kiemelt jelentőséget tanúsított a vaddisznóállomány szerepének, hiszen Kárpátalján bizonyítottan vaddisznóban is jelen van a vírus és Európai Élelmiszerbiztonsági Hivatal (EFSA) adataiból az tűnik ki, hogy a vaddisznóállományban a fertőzöttség lassan (havonta 1-2 km), de folyamatosan tovább terjed emberi beavatkozás nélkül. A betegség vaddisznó általi országba történő behurcolása további elemzéseket tett szükségessé, miszerint egy viszonylag nagyobb földrajzi területet „fertőzött területnek” kell kijelölni, a vaddisznóállomány természetes mozgásterének és vadsűrűségének figyelembevételével. Ennek ellenére is az eddigi európai tapasztalatok azt mutatják, hogy a vaddisznóállományban a betegség terjedését megállítani gyakorlatilag nem lehet, azt eddig a legeredményesebben védekező országoknak is legfeljebb lassítania sikerült. Elsődleges cél az ország ASP szempontjából magas és közepes kockázatú területeinek kijelölése volt és erre javaslatát megtenni.

Jó példa erre az ahogy Magyarországon kezelték az ASP megjelenését. A Heves vármegyében Gyöngyös mellett történt első megállapítást követően azonnali intézkedésként ideiglenes fertőzött terület került elrendelésre, de ezt követően a 2014/709/EU bizottsági végrehajtási határozat melléklete II. részében meghatározott fertőzött terület, illetve a melléklet I. részében meghatározott magas kockázatú terület már egy új kockázatelemzés alapján került megállapításra. A fertőzött terület kijelölésekor olyan természetes akadályokat is figyelembe vettek, mint a Mátra

**PARTNERSHIP
WITHOUT BORDERS**

Az Európai Unió társfinanszírozásával készült.

hegyvonulata, mely nagy szerepet játszott a korábban lezajlott klasszikus sertéspestis Nógrád megyéből Heves megyébe történő áttérjedésében.

A fertőzöttnek nyilvánított terület minimális kiterjedése 2.000 négyzetkilométer. Az ASP-vel fertőzött területen belül, ahol az ASP első esete megállapításra került vaddisznóban, azt különösen ellenőrzött területnek (vagy magterületnek, a továbbiakban KET) nevezzük, melynek nagysága minimum 50 négyzetkilométer. A KET-et a puffer zóna veszi körül, mely mintegy 5 kilométer széles. A kettőt együtt szigorúan korlátozott területnek (SZKT-nek) nevezzük, melynek mintegy 300 négyzetkilométer kiterjedésűnek kell lennie. A KET-nek legalább annak a vadgazdálkodási egységnek a teljes területét magába kell foglalnia, amelyen az elsődleges esetet megtalálták, továbbá minden olyan vadgazdálkodási egység teljes területét, amelyeket az elsődleges eset körül rajzolt 3 km-es sugarú kör érint. A KET-et körülvevő vadgazdálkodási egységek teljes területe alkotja a puffer zónát úgy, hogy a puffer zóna szélességének mindenhol legalább meg kell közelítenie az 5 km-t. Ha valamely vadgazdálkodási egység területének mérete azt indokolja, akkor területe megbontható úgy, hogy csak a terület egy része tartozzon a KET-be vagy a puffer zónába. Az ilyen megbontáshoz az Országos Járványvédelmi Központ hozzájárulása szükséges.

4.2. A vadászokra vonatkozó felderítési és értesítési kötelezettségek

4.2.1. A vadászat szabályozása

Az ASP első észlelést követően a Szigorúan Korlátozott Területeken (SZKT) meg kell tiltani a vaddisznók társas és egyéni vadászatát is. Ezen felül valamennyi egyéb vadászható állatfajra vonatkozóan a társas vadászatokat és az egyéni vadászatokat ideiglenesen fel kell függeszteni.

Egyéni vadászatot - minden vadászható állatfaj vonatkozásában, a vaddisznó kivételével - az első megállapítást követően – tekintet nélkül az első megállapítás óta eltelt időre – a Helyi Járványvédelmi Központ (a továbbiakban: HJK) vezetője engedélyezheti, amennyiben az SZKT-ről folyamatos mintaküldés történik elhullott vaddisznókból.

Egyéni és társas vadászatot minden vadászható állatfaj esetében a (vaddisznó kivételével) a helyi járványügyi központ vezetőjének engedélyével és csak az állat egészségügyi hatóság által tartott járványvédelmi képzésen részt vett és ott eredményes vizsgát tett vadász folytathat. Az a vendég és bérvadász, aki a járványvédelmi képzés eredményes elvégzését igazolni nem tudja a szigorúan

**PARTNERSHIP
WITHOUT BORDERS**

Az Európai Unió társfinanszírozásával készült.

korlátozott területeken csak olyan helyi vadász kíséretével vadászhat, aki ezt a képzést eredményesen elvégezte.

Társas vadászaton minden vadászható állatfaj vonatkozásában (a vaddisznó kivételével) a betegség első megállapítását követően (tekintet nélkül az első megállapítás óta eltelt időre) a helyi járványügyi központ vezetője engedélyezheti, amennyiben az adott területről rendszeresen történik minta küldés elhullott vaddisznókból virológiai vizsgálatok céljára. Az erre vonatkozó kérelmet a vadászatra jogosultnak a vadászat tervezett időpontja előtt legalább öt munkanappal kell írásban benyújtania. A társas vadászon résztvevők adatait (vadászjegye, név, lakcím) a vadászat során rögzíteni kell, és két évig meg kell őrizni az ellenőrző hatóság kérésére azt be kell tudni mutatni. További előírás, hogy a vadászterület illetékes tájegységi fővadászának szakvéleménye alapján a területileg illetékes vadászati hatóság hozzájárulását adja a társas vadászat megtartásához a vadászatra kijelölt területen.

Az engedélyt az alábbi feltételek teljesülése esetén adhatja ki a vadászati hatóság:

1. A vadászatra kijelölt terület kiterjedése nem haladhatja meg a 300 hektárt.
2. A vadászatra kijelölt területen vaddisznó búvóhely nincs.
3. A vadászatra kijelölt területen vaddisznó előfordulására egyéb jel sem utal.
4. A vadászat lefolytatása semmilyen zavarást nem okoz a közelben élő vaddisznó állományoknak.
5. Vadászkutyát csak apróvad vadászon lehet használni. Nagyvad társas vadászon kutya nem használható.

A társas vadászat vezetésével a vadászatra jogosult csak olyan személyt bízhat meg, aki a járványvédelmi vadász képzésen részt vett és ott sikeres vizsgát tett. A társas vadászon csak olyan személyek vehetnek részt, akik házisertés nem tartanak.

Ha a vadász az általa megfigyelt vaddisznó esetében az afrikai sertéspestisre gyanút keltő tüneteket (elsősorban mozgás zavar, véres váladék ürítése a testnyílásokból) tapasztal, akkor a vadásznak diagnosztikai célból ki kell lőnie az érintett egyedet és a tapasztalt klinikai tüneteket haladéktalanul jelentenie kell a helyi járványügyi központnak. A továbbiakban a vadásznak a helyi járványügyi központ utasításainak megfelelően kell eljárnia

4.2.2. Elhullott vaddisznók bejelentése és szervezett keresése

A vadászatra jogosultak bejelentési kötelezettség teljesítése érdekében kötelesek a helyi járványügyi központ felé bejelenteni minden tudomásukra jutott elhullott vaddisznót. A bejelentést a hulla észlelését követően minél előbb meg kell tenni, és annak tartalmaznia kell a hulla felelési helyének földrajzi koordinátáit vagy a helyszín részletes leírását.

Amennyiben egy vadászterület szigorúan korlátozott területi besorolást kap, azonnal meg kell kezdeni az elhullott vaddisznók rendszeres keresését, amely tevékenységet a hivatásos vadászok végzik és ők ezt dokumentálják is. Az elhullott vaddisznók megtalálásáért állami kártalanítás jár.

4.2.3. A vaddisznó állomány gyérítésére vonatkozó előírások

A szigorúan korlátozott területi besorolásba tartozó területeken a betegség első megállapítását követően a helyi járványügyi központnak az állománycsökkentés érdekében egyéni diagnosztikai kilövés kell elrendelnie. Emellett a járványügyi központ engedélyezheti a vaddisznók csoportos diagnosztikai kilövését is. A csoportos diagnosztikai kilövés csak azokon a területeken engedélyezhető, ahol az első pozitív eset megállapításától már legalább három hónap eltelt, és a területről az utolsó hónapban legalább az előző két hónap átlagának megfelelő számú elhullottan talált vaddisznóból került sor minta küldésre, és az utolsó hónapban az ASP pozitív eredmények száma csökkent. További feltétel, hogy a vadászatra jogosult sem írott sem íratlan formában nem korlátozhatja vagy tilthatja a kocák és a süldő kilövését. A vadászati hatóság által engedélyezett fényszóró a diagnosztikai kilövések során is használható.

A diagnosztikai kilövések végrehajtására, ha vadászatra jogosultat, vagy ha az eredményes végrehajtás érdekében szükséges, a mintavételre is alkalmas természetes személyt kell aktív közreműködésre kötelezni. Csak olyan személyek kötelezhetők aktív közreműködésre, akik a járványvédelmi vadász képzést eredményesen teljesítették.

Minden állomány gyűjtés céljából kilőtt egészségesnek látszó egyedből meghatározott szabályok szerint mintát kell venni. A vadtestek nem használhatók fel, azokat a mintavétel után állami költségre ártalmatlanítani kell.

A vadászatra jogosultaknak a diagnosztikai kilövés során kilőtt vaddisznóból vett mintákat a kitöltött minta azonosító lappal együtt a kilövést követő napon reggel kell leadniuk a kijelölt minta átvevő helyek valamelyikén, függetlenül attól, hogy a kilövés milyen napra esik.

A helyi járványügyi központnak kötelessége gondoskodni arról, hogy elegendő minta átvevő hely álljon rendelkezésre a térségben, ahol minden nap (hétfőn és ünnepnapokon is) reggel átveszik a mintákat. A leadott mintáknak a laboratóriumokban történő szállításáról a járványügyi központ gondoskodik.

4.2.4. A vaddisznó hullák ártalmatlanításának szabályai

A szigorúan korlátozott területeken elhullottan talált, gázolt, és a tünetek miatt diagnosztikai célból kilőtt vaddisznók ártalmatlanítását elsősorban állati eredetű melléktermék feldolgozóban kell végezni. Ezért gyűjtő helyeket kell működtetni a vaddisznó testek összegyűjtésére és az ártalmatlanításra való elszállításig történő tárolásra. Az állomány gyűjtés érdekében diagnosztikai célból kilőtt egészségesnek látszó vaddisznó testeket is ezekre a gyűjtő helyekre kell beszállítani. A gyűjtő helyeken minden nap át kell venni a vaddisznó testeket és nyilvántartást kell vezetni a be- és kiszállításról. A gyűjtőhely üzemeltetéséért állami költségtérítés jár.

A vaddisznó hullák, valamint a diagnosztikai célból kilőtt egészségesnek látszó vaddisznó testek gyűjtő helyekre történő beszállítására a vadászatra jogosultakat, vagy más arra alkalmas jogi személyeket, illetve természetes személyeket kell aktív közreműködésre kötelezni. A beszállítás során a csorgás és csepegés mentességet biztosítani kell összhangban a testek szállítására vonatkozó állategészségügyi rendelkezésekkel. A feladat elvégzéséért állami költségtérítés jár.

Amennyiben a fertőzött területeken talált elhullott vaddisznó állati eredetű melléktermék feldolgozó jóba szállítása akadályba ütközik, főszabályként a helyszínen történő ellátással kell ártalmatlanítani úgy, hogy elegendő 30-50 cm vastag földréteg kerüljön rá. Ez a gyakorlatban elsősorban a megtalálás helyén vagy ahhoz a lehető legközelebb történő ellátását jelenti. Az ellátás előtt a hullát az ASP ellen hatékony fertőtlenítő szerrel le kell locsolni. A láthatóan a szennyezett talajt és növényi részeket a hullával együtt kell elásni. Ha a körülmények nem teszik lehetővé a megtalálás helyén vagy ahhoz lehető legközelebb történő ellátást, akkor az elhullott vaddisznót a vadászatra jogosult által létesített körbekerített gödörhöz kell szállítani. Itt az ártalmatlanítást a gödörbe helyezéssel és az ISP ellen hatékony fertőtlenítő szerre való locsolással, illetve elegendő föld rétegnek a hullára rétegzésével kell végrehajtani. Az ártalmatlanítás végző személyeknek a feladat elvégzését követően kezét lábfejét és szennyezett ruházatát, valamint az ártalmatlanítás során használt járműveket és eszközöket ASP ellen hatékony fertőtlenítő szer oldatával kell fertőtleníteni.

4.2.5. Kilőtt vaddisznó testekre vonatkozó szabályok

Alapvető szabály, hogy a szigorúan korlátozott területeken teljes vadászati tilalom érvényes a vaddisznó vonatkozásában, ezért az állomány gyérités érdekében kizárólag diagnosztikai kilövés lehet elrendelni, illetve engedélyezni. Minden diagnosztikai célból kilőtt példány testét a megfelelő előírások szerint ártalmatlanítani kell. A vaddisznó hús értékét figyelembevéve a helyi járványügyi központ vezetője a vadászatra jogosult írásbeli kérelme alapján eseti engedélyt adhat arra hogy a térségben az állomány gyűjtés érdekében diagnosztikai célból kilőtt egyedek egy részét a vadászatra jogosult magán fogyasztásra, mint végső fogyasztó a szigorúan korlátozott terület határain belül felhasználhassa, illetve a trófeáját kikészíthesse.

A felhasználásra és a trófea kikészítésére csak negatív virológiai eredmény megérkezését követően kerülhet sor, addig a testet a vadászatra jogosultnak kell a helyi járványügyi központ által jóváhagyott helyen és módon tárolnia. Az egyedi engedély alapján fogyasztásra kerülő testek után állami kártalanítás nem illeti meg a vadászatra jogosultat. A trófea ki készítése esetén, ha a test nem kerül felhasználásra, a fel nem használt testért állami kártalanítás illeti meg a vadászatra jogosultat. A zsigereket, illetve az el nem fogyasztott testrészeket a vadászatra jogosultnak a gyűjtő helyekre kell szállítania.

Amennyiben a virológiai vizsgálat eredménye pozitív akkor a pozitív eredményt adó egyet testét és mind azokat a vaddisznó testeket, amelyekkel érintkezhetett el kell kobozni és melléktermékként ártalmatlanítani kell. A tárolót a testek kitárolás után takarítani és fertőtleníteni kell. Az elkobzott testekért állami kártalanítás jár.

4.2.6. Vadaskertekre vadfarmokra vonatkozó előírások

A szigorúan korlátozott területeken élő vaddisznót beleértve a vadaskertben élő vaddisznókat is sem a területen belül, sem a területen kívülre szállítani tilos. Minden vaddisznót is tartó vadaskertet a szigorúan korlátozott területi történő besorolást követő 90 napon belül kerítéssel kell körül venni vagy mást az illetékes megyei főállatorvos által, illetve a tájegységi fővadász véleményének figyelembevételével elfogadott módszerrel kell megakadályozni a szabadtéri vaddisznó állománnyal való érintkezést. Nincs szükség kettős kerítésre abban az esetben, ha a vadaskertet

teljes egészében kerítés veszi körül és a vaddisznókat azon belül is egy másik kerítéssel körülvevő helyen tartják.

Minden vaddisznót is tartó vadaskert esetén a helyi járványügyi központnak intézkednie kell arról, hogy a vadaskertben található vaddisznó állomány az adott vadászati év végéig diagnosztikai kilövés keretében, a diagnosztikai kilövésre vonatkozó kártalanítási szabályok mellett felszámolása kerüljön.

Minden vaddisznót, vagy vaddisznót is tartó vad farm esetében a helyi járványügyi központnak intézkednie kell, hogy a vad farmon tartott vaddisznó állomány a szigorúan korlátozott területté történő besorolást követő fél éven belül felszámolásra kerüljön. A felszámolt állományért az állatok tulajdonosát állami kártalanítás illeti meg. Vadfarm létesítésére vonatkozó engedélyt a szigorúan korlátozott terület időtartama alatt az engedélyező hatóság csak a vaddisznóktól eltérő állatfajokra vonatkozóan adhat ki.

4.2.7. A vadtakarmányozás szabályai a szigorúan korlátozott területeken

A szigorúan korlátozott területeken a szabad területi vaddisznó állomány fenntartó célú takarmányozása, etetése tilos. A diagnosztikai kinövések sikere céljából a vadászatra jogosult leshelyenként hetente 10-15 kg takarmányt helyezhet ki a leshelyek közelében kialakított szórókon. A vaddisznók élve befogását szolgáló berendezés üzemeltetése esetén berendezések kint és alkalmanként 10-15 kg takarmány használható fel. A vadászatra jogosultnak nyilvántartást kell vezetnie az ebből a célból felhasznált takarmányokról és a nyilvántartást legalább 2 évig meg kell őrizni, hogy azt az ellenőrző hatóság meg tudja tekinteni. Ezeken a területeken egyéb vadfajok etetését úgy kell megoldani, hogy az ilyen célból kihelyezett takarmányokhoz a vaddisznók ne férhessenek hozzá.

4.2.8. Az Országos Főállatorvos 2/2021.számú határozatának vadászatra jogosultakat érintő releváns intézkedései kockázati kategóriákra bontva

1. táblázat: Az Országos Főállatorvos 2/2021. számú határozatának táblázatos kivonata

Intézkedés megnevezése	Alacsony kockázatú terület	Közepes kockázatú terület	Magas kockázatú terület	Fertőzött terület SZKT- n kívüli része	Fertőzött terület SZKT- n belüli része
Vaddisznók társas és egyéni vadászatának megtiltása	-	-	-	x	x
Vaddisznótól eltérő fajok egyéni- és társas vadászatának ideiglenes felfüggesztése	-	-	-	csak a társas vadászatok esetén	x
Vaddisznók diagnosztikai kilövésének elrendelése	-	x	x	csak diagnosztikai kilövés végezhető	csak diagnosztikai kilövés végezhető
Kérelemre engedélyezett vaddisznók csoportos diagnosztikiai kilövése	nem releváns	-	-	x	x
Kérelemre engedélyezett a vaddisznótól eltérő fajok társas vadászata	nem releváns	-	-	x	x
ASP gyanús vaddisznó kilövése és bejelentése	x	x	x	x	x
Járványvédelmi képzésen való kötelező részvétel	-	-	-	x	x
Elhullott vaddisznó bejelentése	x	x	x	x	x
Elhullott vaddisznó szervezett keresése	-	x	x	x	x
Mintavétel megtalált vaddisznó hullából	x	x	x	x	x
Mintavétel vadászat és/vagy diagnosztikai kilövés során elejtett vaddisznóból	-	csak diagnosztikai kilövés esetén	x	x	x
Aktív közreműködése kötelezés (hulakeresés, diagnosztikai kilövés, mintavétel, hulla ártalmatlanítása)	csak elhullott vaddisznó megtalálása esetén	x	x	x	x
Elhullott és diagnosztikai kilövésrel elejtett vaddisznók ártalmatlanítása	csak elhullott vaddisznó megtalálása esetén	x	x	x	x
Diagnosztikai kilövésrel elejtett vaddisznó test felhasználása	nem releváns	-	negatív laboreredménnyel	kérelem esetén negatív laboreredménnyel	kérelem esetén negatív laboreredménnyel
Vadászat és/vagy diagnosztikai kilövés során elejtett vaddisznók speciális szállítása és tárolása	-	x	x	x	x
Vadászat és/vagy diagnosztikai kilövés során elejtett vaddisznó trófeájának felhasználása	x	x	negatív laboreredménnyel	kérelem esetén negatív laboreredménnyel	-
Élő vaddisznó szállítására vonatkozó tilalom és egyes feltételek	x	x	x	x	x
Vadaskertek és vadfarmok kettős kerítéssel történő körbekerítése	-	x	x	a körbekerítés után az adott vadászati év végéig fel kell számolni a vaddisznó állományt	a körbekerítés után az adott vadászati év végéig fel kell számolni a vaddisznó állományt

5. ÁLLATTENYÉSZTŐK MADÁRINFLUENZA ELLENI VÉDEKEZÉSÉNEK JAVASOLT MÓDSZEREI

A madárinfluenza bejelentési kötelezettség alá tartozó betegség, ezért abban az esetben, ha a baromfi viselkedésében a betegség tüneteire hasonló, vagy azokkal egyező változásokat észlelünk, haladéktalanul értesítenünk kell az állatorvost, vagy a területileg illetékes Megyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Főosztály, illetve Osztály munkatársait.

A megbetegedett állatok nemcsak hordozzák, de nagy mennyiségben termelik is a vírust, ami megsokszorozza a fertőzés terjedésének lehetőségét. Tisztában kell lennünk azzal, hogy ha egy állat megfertőződött, sajnos meg is fog betegedni, és el fog hullani, ezért minél előbb meg kell fékezni a vírus tovább terjedését.

5.1. A madárinfluenza felderítési és értesítési kötelezettségei

Általános tünetként jelentkezik a madarak bágyadtan, étvágytalan, nem szívesen mozognak, sok esetben a légzőszervi tünetek megjelenése előtt az állat elhullik. Légzőszervi tüneteként orrfolyás, kötőhártya gyulladás, tüszögés, krákogás, szeme alatti üregek gyulladása, torokfájás és fej függelékek vizenyős duzzanata, hasmenés, idegrendszeri tünetek jelentkeznek a törzse állományokban és a tojástermelés jelentős csökkenése is mutatkozik. A fácán a betegségre kevésbé fogékony, ezért hosszú lappangási idő valószínűsíthető az állományokban. A 2016-2017-es és a 2020-as H5N8 járványban tünetek nélkül emelkedett az elhullás, víz és takarmány fogyasztás nem változott.

A megbetegedett fácánoknál az orrjáratok hurutosak, légső és légsák gyulladása is megfigyelhető, emellett duzzadt máj és lép is jelentkezik.

5.2. A kivizsgálás megkezdése, a terjedés megelőzése

Ha a hatósági főállatorvos a gyanút megalapozottnak tartja, a baromfiállományt hatósági megfigyelés alá helyezi. Ezt követően a betegség megerősítése vagy kizárása céljából mintát vesz és utasítja az állattenyésztőt a következő feladatok elvégzésére és szabályok betartására:

- a háztájon tartott további állatok (baromfik, más, fogságban tartott madarak, emlős háziállatok) számba vétele;
- a beteg, elhullott vagy gyanús egyedek számának napi vezetése;
- a háztájon tartott valamennyi madár zártan tartása;
- az épületek be- és kijáratainál fertőtlenítő eszközök alkalmazása;
- a háztájon tartott madarak (baromfi, más fogságban tartott faj) kivitele, vagy máshonnan történő behozása szigorúan tilos!
- madárinfluenzát valószínűsíthetően terjesztő tárgyak, anyagok (tojás, baromfihús, takarmány, felszerelés, hulladék, trágya) kivitele szigorúan tilos!
- a háztájon tartózkodó házi emlősállatok, személyek, járművek, eszközök mozgása a háztájról vagy a ház tájékára csak engedéllyel történhet.

A fentiekén túl a hatósági főállatorvos járványügyi nyomozást végez, melynek eredménye alapján a fenti intézkedéseket további helyszínekre terjesztheti ki.

5.3. A madárinfluenzával fertőzött állomány kezelése

Amennyiben a kivizsgálás eredményeképpen beigazolódik, hogy madárinfluenzával fertőzött az állomány, akkor a járvány terjedésének megakadályozása érdekében az érintett állattenyésztésben élő minden baromfit és más, fogságban tartott madarat hatósági felügyelet mellett, késedelem nélkül le kell ölni. Az elhullott állatokat és a tojásokat szintén ártalmatlanítani kell a hatóság felügyelete mellett. Hasonlóan szigorú szabályok mentén kell ártalmatlanítani és fertőtleníteni minden olyan eszközt, anyagot, területet és épületet, amely szennyeződhetett a vírussal.

Mivel a betegség 1-2 hétig lappanghat az állatokban anélkül, hogy bármi látható tünete lenne, és nagy valószínűség szerint a többi állat is előbb-utóbb áldozatul esne a betegségnek, ezért ahogy az előbbi bekezdésben is állt, haladéktalanul le kell ölni az összes madarat.

5.4. Korlátozások madárinfluenzával fertőzött vadmadár (fácán, vadréce) állomány esetén

A fertőzött helyszín körüli 3 km sugarú területen védőkörzetet, és ugyanezen fertőzött helyszín körüli legalább 10 km sugarú területen megfigyelési körzetet jelöl ki a hatóság. A védőkörzeten és a megfigyelési körzeten belül tilos a kifelé és a befelé irányuló madár- és tojásszállítás.

A 3 km sugarú védőkörzetben a baromfik és termékeik mozgásának korlátozása szigorúbb, mint a megfigyelési körzetben: a védőkörzetbe eső gazdaságokban, baromfitartó helyeken klinikai vizsgálatot is végeznek és gyanú alapján mintát vesznek. Ezenkívül a védőkörzeten belül a madarak vására, piaca, versenye, illetve egyéb ilyen jellegű rendezvény megtartása is tilos.

A korlátozások minden házi- és fogságban tartott madárra vonatkoznak, így a zárttéri fácán, fogoly, illetve vadréce telepekre is.

A fertőzött állomány száz százalékának ártalmatlanítását követően 100%-os állami kártalanítás fizetendő a tulajdonosnak. Ennek összegét az illetékes állategészségügyi hatóság állapítja meg, amelynek alapjául a káreseménykori forgalmi érték számít. Az állatok leölését az állategészségügyi hatóság szakemberei végzik, tetemeket az ATEV szállítja el és ártalmatlanítja.

Rendkívül fontos, hogy a járványügyi védekezés bárminemű akadályozása – a kártalanításból való kizáráson és a többmillió forint pénzbírságon túl – büntető feljelentést, így akár börtönbüntetést is vonhat maga után.

6. AZ AFRIKAI SERTÉSPESTIS ÉS A MADÁRINFLUENZA HATÁSA A VADGAZDÁLKODÁSRA

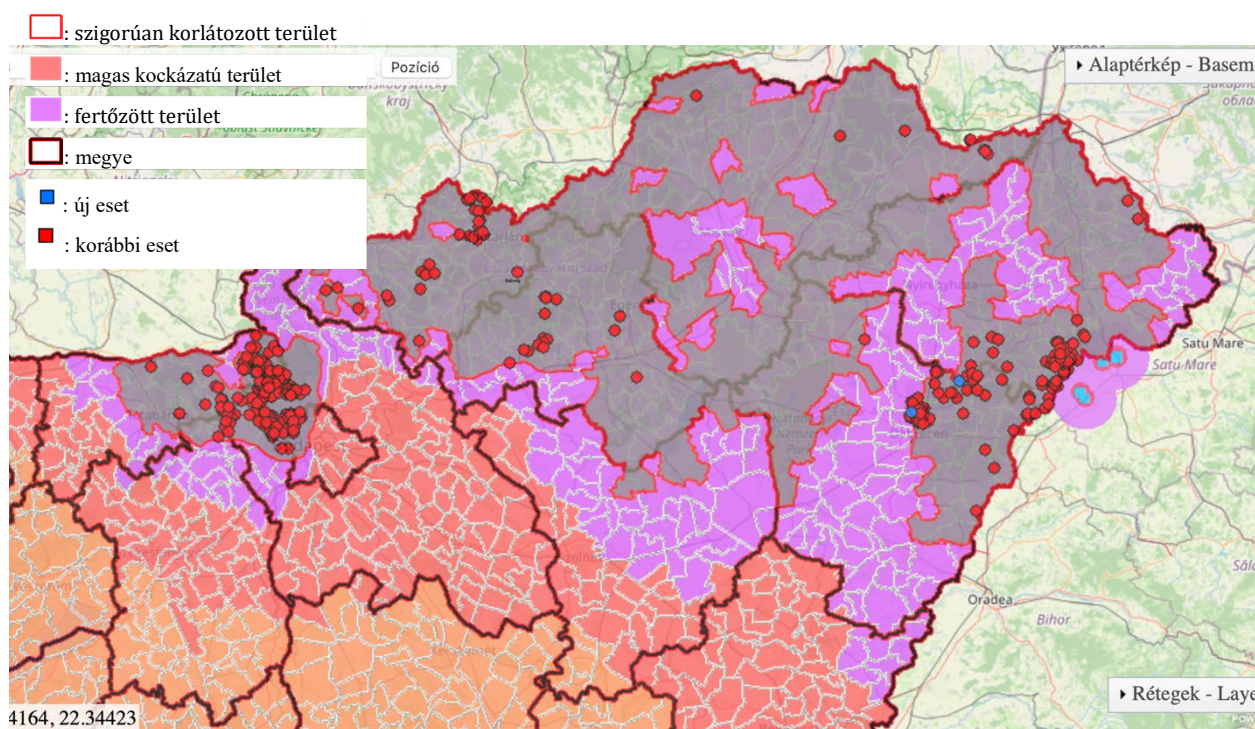
6.1. Az afrikai sertéspestis hatása a vadgazdálkodásra

Magyarországon akárcsak Közép-Európa legtöbb országában a vadászok egyik legkedveltebb vadfaja a vaddisznó. Erre a vadfajra vadásznak legtöbben és ennek a fajnak a vadászatai (elsősorban a vaddisznó hajtások) az egyik legjobban értékesíthető bérvadászatok közé tartozik. Az afrikai sertéspestis megjelenése jelentős változásokat eredményezett a vaddisznóval történő gazdálkodásban. A vaddisznó állomány közel 80 százalékanak elpusztulása az ország észak-keleti térségében önmagában is súlyos csapást jelentett a vadgazdálkodókra. Ehhez jöttek az állategészségügyi hatóságok korlátozásai, előírásai, illetve az ezzel kapcsolatos adminisztrációs kötelezettségek. Az ágazat irányítói, vezetői, de leginkább a hivatásos vadászok nagyon sok új, korábban nem létező feladatot kaptak, ami nagyon sok plusz munkát jelentett számukra. A vadgazdálkodási egységek gazdasági stabilitását is alaposan megrengette az ASP járvány megjelenése. Ezt csak részben enyhítette az állami kártalanítások rendszere, mivel a vadász tagok részére új vadászati lehetőségeket kellett biztosítani, illetve más vadfajokkal történő gazdálkodás került a legtöbb érintett helyen előtérbe. Az Északi-középhegység vadgazdálkodók számára a legnagyobb árbevétel az évi 3-4 megrendezett vaddisznóhajtás jelentette, amelyek a járvány megjelenésével lehetetlenné váltak. Az ott élő helybéli vadászok számára megszűnt a legtöbbet gyakorolt vadászat a vaddisznó lesvadászata és többen a vadásztársaságokból történő kilépést is fontolgatták. A vaddisznóból származó árbevétel kiesésével megnövekedtek az egy vadászra jutó anyagi terhek (megemelkedtek a tagdíjak), ugyanakkor a vadászati lehetőséget pedig drasztikusan csökkentek. Ez több társaságnál válságot okozott, amit csak nehezen tudtak orvosolni.

Az afrikai sertéspestis megjelenésének talán egyetlen pozitív hatása a vadgazdálkodókra a vaddisznók által okozott vadkárok csökkenése volt, de mivel más vad fajokra helyeződött a gazdálkodási súlypont és legtöbben a szarvas állományokban látták a bevételi források jövőjét, a szarvas állományok növekedésével nőtt az általuk okozott vadkár is.

Szintén az ASP pozitív hozadéka lehet az, hogy azok az alföldi vadásztársaságok, akik eddig vaddisznóval is gazdálkodtak, a vadfaj kiesésével, eltűnésével újra az apróvadgazdálkodás felé fordultak.

Jelenleg Magyarországon az ASP vaddisznó állományban való terjedésének megakadályozására, lassítására, illetve hosszabb távon a mentesítésre az egyetlen lehetőség az állomány jelentős csökkentése. Ez az Északi-középhegységben és az Ukrán, illetve a Román határ mentén az állomány elhullásával meg is történt. Ugyanakkor látható az is, hogy az állománysűrűség jelentős csökkenése nem vezet automatikusan a járvány megszűnéséhez, amire példa a Hajdú-Bihar vármegyében jelentkező újabb pozitív esetek (5. ábra).

5. ábra Magyarországon az elmúlt 12 hónapban jelentkezett pozitív ASP esetek

Jelenleg Magyarország délnyugati és nyugati régiójában még nem ütötte fel a fejét a járvány és itt a vaddisznó állományok is jelentős sűrűséget mutatnak. Ugyanakkor országos cél, hogy a teljes ország területén csökkenjen a vaddisznó állomány megakadályozva a járvány további fennmaradását. A rendelkezésre álló szakirodalmi adatok szerint az alacsony állománysűrűség kiemelt jelentőséggel bír a mentes területek esetén. Annak érdekében, hogy a vaddisznó állomány csökkentése eredményes legyen az egyik legfontosabb stratégiai cél az állománysűrűség tekintetében a 0,5 vaddisznó/km² (0,5 vaddisznó/100 ha) érték elérése, amelyet legkésőbb 2025 február 28-ig Magyarországon el kell érni.

6.2. Vadgazdálkodási módszerek az ASP járvány leküzdésére

Az ASP elleni védekezés vaddisznóállományra vonatkozó szabályozási rendszere (gyérítés) az egyéni és csoportos diagnosztikai kilövések során valósul meg. A diagnosztikai kilövés - mint járványügyi intézkedés - végrehajtása során a klasszikus értelemben vett kilövések mellett, azokkal párhuzamosan vaddisznóállomány gyérítésére élve fogó berendezések is használhatók. A szigorúan korlátozott területen a diagnosztikai kilövésre vonatkozóan nincsenek irányszámok meghatározva, míg az ország többi területén a mentesítési tervben meghatározottaknak megfelelően kell eljárni.

Minden vadászatra jogosultnak – a szigorúan korlátozott terület kivételével - a vadászati évről vonatkozó tervet kell készítenie arról, hogy miként tesznek eleget az ASP Mentesítési Terv diagnosztikai kilövésekre vonatkozó előírásokban foglaltaknak és hogyan teljesítik minden korcsoportban az állategészségügyi hatóság által előírt 150 %-os irányszámot (diagnosztikai kilövés).

Figyelemmel a becslés korlátjaira, illetve arra, hogy a becslés az évi szaporulatot nem tartalmazza, fontos, hogy az irányszám elérését a becslési adatokon felül, 2024/2025. vadászati év teríték adatai is bizonyítsák. Ez az irányszám csak a szabadterületi állomány esetében kötelező, éppen ezért határoz meg az Akcióterv a vaddisznót vagy vaddisznót is tartó vadaskertek és vadfarmok üzemeltetőire nézve külön rendelkezéseket.

Minden vadászterületre vonatkozóan össze kell állítani a terület adottságainak és az adott vadászatra jogosult lehetőségeinek legjobban megfelelő módszereket, illetve eljárásokat. Ezért minden vadászatra jogosultnak hosszú távú, több éves tervet kell készítenie. A tervben természetesen szerepelnie kell a vadászati évente kilövendő egyedek számának is korcsoportonként, ami természetesen nem lehet kevesebb, mint az állategészségügyi hatóság határozatában meghatározott diagnosztikai kilövés egyedszáma (azaz a bázis év 150%-a). Ha a vadászatra jogosult úgy véli, hogy a diagnosztikai kilövés irányszámai nem elegendők a stratégiai cél eléréséhez akkor a tájegységi fővadásztól kérhet segítséget a kilövési számok meghatározásához. Ugyanez vonatkozik a szigorúan korlátozott területen tevékenykedő vadászatra jogosultakra, hiszen az ő esetükben nincsenek előírt irányszámok a diagnosztikai kilövés vonatkozásában. A több éves tervben ki kell térni arra is, hogy a terv teljesítést követően milyen vadászati nyomásra van szükség a legfeljebb 0,5 vaddisznó/km² állományúsűrűség fenntartásához.

**PARTNERSHIP
WITHOUT BORDERS**

Az Európai Unió társfinanszírozásával készült.

Mindkét tervet a vadászatra jogosultaknak be kell nyújtaniuk jóváhagyásra a vadászati hatósághoz. Abban az esetben, ha a teljesítés elmaradt a tervtől, akkor a hosszú távú tervet úgy kell módosítani a vadászatra jogosultaknak, hogy a ciklus végére el tudja érni a legfeljebb 0,5 vaddisznó/km² állománysűrűséget.

Amennyiben egy vadgazdálkodási egység vaddisznósűrűsége az elmúlt öt vadászati évben egyszer sem haladta meg a 0,5 vaddisznó/km² értéket, akkor az adott vadgazdálkodási egység vonatkozásában a területi vadászati hatóság eltekinthet a vadászatra jogosult tervbeadási kötelezettségétől.

Ha a vadászatra jogosult határidőre nem tudja elérni a legfeljebb 0,5 vaddisznó/km² (0,5 vaddisznó/100 hektár) állománysűrűséget, mentesül a felelőségre vonás alól, ha a vadászati hatóság – figyelembe véve a tájegységi fővadász véleményét is – igazolja, hogy a vadászatra jogosult – a vadászterület adottságaival összefüggésben – rajta kívül álló okból nem volt képes elérni az előírányzott állománysűrűséget. Az ilyen esetekben a vadászatra jogosultak újabb tervet kell készítenie és a vadászati hatóságnak jóváhagyásra benyújtania a legfeljebb 0,5 vaddisznó/km² (0,5 vaddisznó/100 hektár) állománysűrűség elérése érdekében.

6.2.1. A vaddisznó állománycsökkentése érdekében igénybe vehető eszközök és módszerek

1. Élve fogó berendezések használata az egyéni vagy diagnosztikai kilövés mellett, azokkal párhuzamosan. Az élve fogó berendezések hatékony használatához speciális szakmai ismeretekre és jártaságra van szükség. A befogók használatát a hatóság ajánlja, de nem teszi kötelezővé.
2. Az előző bekezdésben foglaltak hatékonyabbá tételére eredményesen használhatók a megfelelően elhelyezett vadkamerák is.
3. A különböző határoló berendezések telepítése (kerítés, villanypásztor) nem csak az állatok mozgását akadályozzák és lassítják, hanem segítségükkel – mivel megszüntik a vaddisznók útirányát – könnyebb emelni a diagnosztikai lövések számát, illetve az élve fogó berendezések is hasznosabban telepíthetők a nyomvonalukban.
4. Az elrendelt intézkedések eredményesebb végrehajtását nagy mértékben elősegítené, ha a vadászok már a vadászvizsgát megelőző képzés során a jelenlegi állategészségügyi követelményeknek jobban megfelelő, naprakész ismereteket kapnának, elsősorban az afrikai sertéspestisről, a járványvédelemről (biológiai biztonságról) és vaddisznó állomány csökkentésének fontosságáról.

6.3. A madárinfluenza hatása a vadgazdálkodásra

A madár influenzának az apróvad gazdálkodásra való hatását nem könnyű felmérni, mivel a szabad területi vadmadár állományokba (tőkés réce, vadászható vadludak, fácán, fogoly) okozott elhullások csak nehezen észlelhetők. Vélhetően a vízimadár populációkban okozhatja a legtöbb megbetegedésből adódó elhullást, de ennek becslésére még a nemzetközi vadbiológusok közül sem igen vállalkozik senki.

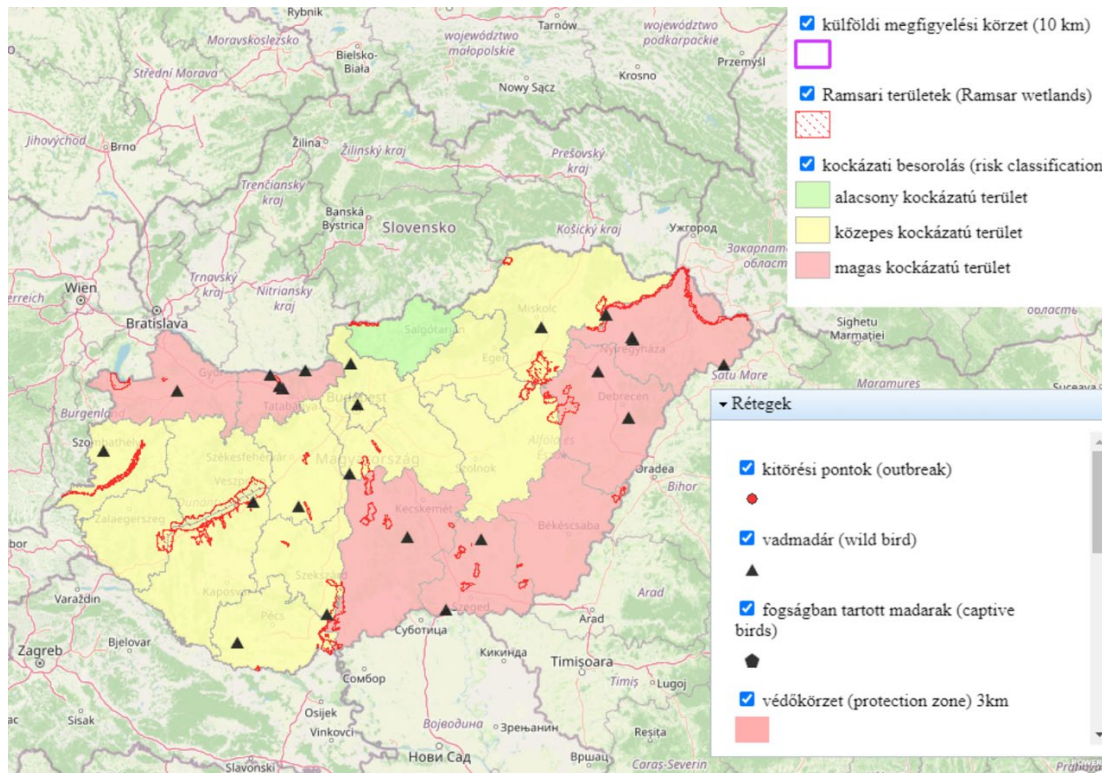
Magyarországon a legtöbb problémát a zárt téren tenyésztett és tartott vadászható madárfajok esetében okozza a vírus, mivel megjelenésekor ezek a zárttéri telepek ki vannak téve a fertőzéseknek, illetve hatással lehet rájuk az állategészségügyi megelőző intézkedésekből adódó korlátozások. Itt egyaránt veszélyben vannak a vadmadár törzstelepek, illetve azok a vadgazdálkodók, akik vadászati célú vadmadár tenyésztéssel és kibocsátással foglalkoznak.

A magyarországi fácán és vadréce törzstelepek döntő része érhetően az alföldi térségben található, és csaknem mindegyik belesik a vízimadár vonulások útvonalába. A telepek mára olyan zárttéri technológiával működnek (zárt háló alatti tartás) amelyek gyakorlatilag megakadályozzák egész évben a vadmadarak bejutását a zárttéri állományok közzé. A fácán és tőkés réce törzstelepek leginkább annak vannak kitéve, hogy a vírus a közelben jelenik meg egy fertőzött vadon élő vándormadárban, és a 3 km-es védőkörzetbe a telep belesik. Így járt 2017-ben az Abádszalóki Hubertus Vadásztársaság fácán törzstelepe, amikor is 10 ezer már tojás termelésbe beállított törzsmadarat kellett a madárinfluenza miatt kiirtani. Az állami kártalanítás a törzsállományt pótolta ugyan, de az egy évi kiesést és különösen a piacvesztésből adódó veszteségeket nem.

A magyarországi vadgazdálkodási egységek évente több mint 500 ezer fácánt engednek ki a vadászterületeikre nagyjából a vadászati lehetőség növelése érdekében, kisebb részt törzsállomány pótlásra. A kibocsátási technológiák napjainkra úgy alakultak, hogy a legtöbb területen egészen a levadászat napjáig madárháló alatt van tartva a kiengedésre szánt állomány, ezzel is csökkentve az elvándorlásból, szétszéledésből adódó veszteségeket. Ez a technológia gyakorlatilag megakadályozza, hogy a nevelt fácánok érintkezésbe lépjenek más vadon élő madárfajokkal, akik esetleg fertőzöttek lehetnek madárinfluenzával. Viszont a fácánok vadászterületre kihelyezése vadállomány-újratelepítésnek minősül, ami a korlátozás alatt álló területen nem lehetséges.

Ennél jóval kitettebb a vírussal való megfertőzésnek a tőkés réce vadászati célú félvad és intenzív nevelése. Itt a madarakat 4 hetesen egy vizes élőhelyre (kisebb tó, esetleg csatorna) telepítik, ahol

teljesen szabadon élnek akár még több hónapig. Ezalatt az őszi vonuló vízimadarakkal érintkezhetnek, vagyis lényegesen nagyobb ennél a zárttérben tartott és nevelt vadmadárnál a fertőzés veszélye.

6.ábra Madárinfluenza észlelések 2022. szeptemberi állapot szerint

6.4. A madárinfluenza terjedését megakadályozó tanácsok

A szárnyasokat tartsa zárt, fedett helyen, hogy ne érintkezhessenek vadon élő madarakkal. Amennyiben a zárt tartás nem megoldható, a kifutót védje megfelelő erősségű madárhálóval felül és oldalról is!

Az állatokat csak teljesen fedett, lehetőleg oldalról is zárt helyen etesse, itassa. A takarmányt és alomanyagot szintén lehetőleg fedett, zárt helyen vagy letakarva tárolja, hogy a vadmadarak ne férjenek hozzá.

Fokozottan figyeljen a higiéniai szabályok betartására. A szárnyasokkal való érintkezés előtt és után alaposan mosson kezet szappannal, bő vízzel.

Háztáji körülmények között se használja más célra az állatok gondozásakor viselt öltözetet, beleértve a cipőt, csizmát is. Mindennap alaposan tisztítsa meg az állatok gondozása során használt szerszámokat, eszközöket.

Ha beteg vagy elhullott szárnyast kell megfognia, használjon nejlon- vagy gumikesztyűt. Új állomány beszerzésekor az újonnan vásárolt állatokat különítse el a már meglévőktől. Állati hullát és mellékterméket csak engedéllyel rendelkező vállalkozóval szállíttasson el.

A baromfiállományok és egyéb madarak madárinfluenza elleni védőoltása Magyarországon tilos. Ennek oka az, hogy a védőoltás adta részleges védelem mellett a madárinfluenza vírusa hosszan fennmaradhat a baromfiállományokban, lehetőséget teremtve a vírus antigén-szerkezetbeli és genetikai módosulására, veszélyesebb törzsek kialakulására. Ezen felül a vakcinázott állatok jelenléte a betegség esetleges megjelenésekor diagnosztikai nehézséget jelent.

PARTNERSHIP
WITHOUT BORDERS

Az Európai Unió társfinanszírozásával készült.

7. FELDOLGOZÓ CÉG BEMUTATÁSA

A Nativus Vadhúsfeldolgozó üzem 2020 augusztus 27-én került átadásra. A természet tisztelete vezérelte a cég alapítóit abban, hogy a prémium minőségű termékeiken keresztül mindenkinek lehetősége legyen megismerni hazánk csodálatos vadon élő állatainak az értékeit, egyedülálló ízeit. Filozófiájuk: „a természetből természetesen” tükrözi célunkat, hogy a vadhús,

mint az egyik legegészségesebb húsfajta mind küllemében, mind belső értékeit, tápanyagtartalmát megőrizve, adalékanyagoktól mentesen, a legszigorúbb előírásokat betartva kerüljön a boltok polcaira és onnan a háztartásokba. Nem titkolt céljuk az is, hogy a magyarországi vadhúsfogyasztást mennyiségét és minőségét is növeljék munkájukkal.

A családi holding tervei szerint a tökehús-értékesítésükben döntő szerepet kaphat majd az export, míg a késztermékek értékesítésében a belföldi piacot célozták meg. A húszem szuvidált vadhúst is elő fog állítani. Ez az éttermek és a háztartások számára is megkönnyítheti a vadhúsból készült ételek elkészítését. A húszem jövőbeni stabil működését megalapozza, hogy a saját, illetve más családi vállalkozáson keresztül is lehetőségük van a mintegy 15 ezer hektárnyi vadászterületen – amelyen a cég vadgazdálkodást folytat – elejtett vadak beszerzésére.

Mint Tamba Miklós az üzem tulajdonosa elmondta, a vadhúsfeldolgozóba legfőképpen három észak-keletmagyarországi vármegyéből (Szabolcs-Szatmár-Bereg, Hajdú-Bihar, Borsod-Abaúj-Zemplén) vásárolják fel az ott elejtett nagyvadfajokat. Mivel a vadhúsfeldolgozó üzem az afrikai sertéspestis járvány kitörése után került átadásra, így már a vaddisznóra vonatkozó felvásárlói és feldolgozó korlátozások azonnal érintették a céget.

Az évek óta tartó afrikai sertéspestis járvány a feldolgozandó vaddisznóhús mennyiségét és értékesítési árait is befolyásolja. Jelentős mennyiség kiesés tapasztalható a piacot, kb. 30-40 % osan lőtt vaddisznó hús csökkenése. Pedig hazánkban ez a vadhús a legkeresettebb a fogyasztók körében elsősorban a könnyű elkészíthetősége miatt. A kereskedelemben azért csökkent a vaddisznóhús mennyisége, mert az a ASP -vel fertőzött területen teljes vadászati tilalom érvényes a vaddisznóra, az állomány gyérítés érdekében kizárólag diagnosztikai célú ki lövéseket engedélyeznek. A diagnosztikai célból terítékre hozott egyedek testét pedig ártalmatlanítani kell, kereskedelmi forgalomba nem hozható annak ellenére, hogy az afrikai sertéspestis az emberre nem veszélyes.

**PARTNERSHIP
WITHOUT BORDERS**

Az Európai Unió társfinanszírozásával készült.

A családi vállalkozásban megépített üzem elsősorban a vadászati szezon alapanyagait dolgozza majd fel. Az egyik fő termék az itt előállított friss és fagyasztott vadhús lesz. A kínálatban prémium kategóriás sonkafélék, füstölt szalámi, kolbász, érlelt marha- és vadhúsok, illetve szuvidált (vákuum alatt főzött) termékek szerepelnek. A gyár egy másik üzemrészében a tervek szerint lőtt szárnyasvadat és más baromfiféléket dolgoznak fel. A vadhúsfeldolgozó üzem összesen 98 helyiségből áll. Késztermék kiadót, csomagolót, érlelő- és füstölőkamrákat, technológiai folyosókat, géptermet, csontozó-darabolót, hűtőhelyiségeket, vadhúsfogadót, és irodát is magába foglal.

PARTNERSHIP
WITHOUT BORDERS

Az Európai Unió társfinanszírozásával készült.

8. GAZDASÁGOK, VADÁSZATI SZERVEZETEK BEMUTATÁSA

Magyarországon az alábbi szervezeti formákban folyik a vadászat és a vadgazdálkodás:

1. Vadásztársaságok
2. Erdészeti zártkörűen működő részvénytársaságok
3. Mezőgazdasági Zrt, Kft.
4. Nemzeti Parkok

A fent felsorolt gazdálkodási és szervezeti formák közül eltérő mértékben, de mindegyikre hatott az afrikai sertéspestis és a madárinfluenza betegség. Az afrikai sertéspestis főként a nagyarányú vaddisznó elhullások révén hatott a vadgazdálkodás gazdasági szereplőire, míg a madárinfluenza leginkább a baromfi és vadmadár tenyésztés révén fejtette ki hatását.

8.1. Vadásztársaságok

Jogi értelemben non-profit civil szervezeteknek minősülnek, amelyek fő célja a tagjai számára vadászati lehetőségek biztosítása. A Vadászati Törvény szerint minimum 10 főből kell hogy álljon a taglétszám, úgy hogy minden tagnak rendelkeznie kell a vadászatra jogosító feltételekkel (vadászjegy, fegyvertartási engedély stb.). Irányításukat a tagok közül megválasztott öt fős Intéző Bizottság végzi, akik munkájukat társadalmi feladatként, díjazás nélkül látják el.

8.2. Erdészeti Zrt.

Állami, illetve magán erdőket kezelő részvénytársaságok, akiknél a fahasználat mellett kiegészítő tevékenységnek számít a vadgazdálkodási ágazat. Mivel az erdőkben zömében nagyvad él, így nagy árbevételű adó nagyvadgazdálkodást folytatnak, igen magas szakmai színvonalon. A vadgazdálkodási ágazat itt kifejezetten jövedelem orientált tevékenységet végez, benne zárttéri nagyvadtenyésztéssel, amire kifejezetten károsan hatott az afrikai sertéspestis térségi megjelenése.

8.3. Mezőgazdasági Zrt., Kft.

Mezőgazdasági tevékenységgel (növénytermesztés, állattenyésztés) foglalkozó gazdasági társaságok, amelyek az általuk megművelt földterületeken a vadászati hasznosítást is művelik. Mivel az általuk kezelt földeken elsősorban apróvadállomány és őz él, itt a vadgazdálkodási ágazat kisebb bevételt remélhet. A vadgazdálkodási ágazatukat nem titkoltan protokoll célokra is működtetik.

8.4. Nemzeti Parkok

Az állami tulajdonú természetvédelmi területeket kezelik, természetvédelmi hatósági ügyekben is szakvéleményt nyújtanak. A Vadászati Törvény szerint a nagy kiterjedésű természetvédelmi területek legyenek önálló vadgazdálkodási területek, ahol a természetvédelem élvezi a prioritást, de vadgazdálkodást is kell folytatni külön szabályok alapján. A vadgazdálkodás elsődleges célja itt a vadállomány szabályozás, ami nagyvadfajokra, illetve a szőrmés és szárnyas kártevőkre terjed ki. Hagyományos apróvad vadászat ezeken a területeken nincs. A természetvédelmi őrk egyben hivatásos vadászok is a működési területükön. Hajdú-Bihar Vármegye legnagyobb kiterjedésű vadászterülete a Hortobágyi Nemzeti Park vadászterülete, több mint 42 ezer ha-os.

Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyében a Kormányhivatal 95 vadgazdálkodási egységet tart nyilván. Ebből két vadgazdálkodási egységet erdészeti zártkörűen működő részvénytársaság kezel (NYÍRERDŐ Zrt., Napkori Erdőgazdák Zrt.), a többi 93 vadgazdálkodási egység vadásztársasági szervezeti formában gazdálkodik. Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyében 4332 fő vadászt tart nyilván a megyei vadászkamara.

A Hajdú-Bihar Vármegyében 84 vadgazdálkodási egység található, közülük egy a Hortobágyi Nemzeti Park területe, négy a NYÍRERDŐ Zrt. kezelésében van. E mellett hat vadgazdálkodási egység mezőgazdasági kft. kezelésében van. A fennmaradó vadgazdálkodási egységek vadásztársaságok. Hajdú-Bihar Vármegyébe 3569 fő vadász van nyilvántartva a megyei vadászkamara részéről.

**PARTNERSHIP
WITHOUT BORDERS**

Az Európai Unió társfinanszírozásával készült.

9. HELYSZÍN SZAKMAI LÁTOGATÁSOK, SZAKTANÁCSADÁS EREDMÉNYEI

Az afrikai sertéspesti járványa az egész észak-kelet magyarországi régiót érintette, de különböző időben, és különböző hatásokkal volt az itt gazdálkodókra. A három esettanulmány kiválasztásánál szempont volt az megjelenés dátuma mellett az is, hogy legyen állami cég, legyen vadásztársaság, és legyen kiemelt (világhírű) vadgazdálkodó is közöttük. A kiválasztottak közül ugyan kettő is a NYÍRERDŐ Zrt. kezelésében van, de a két vadászterület két külön megyében egymástól közel 150 kilométerre kerül el, és földrajzi helyzetük és adottságaik is lényegesen különböznek.

9.1. NYÍRERDŐ Zrt. Lónyai vadászterülete

A Tisza és az ukrán határ által bezárt háromszögben fekszik a NYÍRERDŐ Zrt. 3285 ha-os Lónyai vadászterülete, ami a természeti értékekben igen gazdag Lónyai-Tisza-kerecsenyi erdőt foglalja magába. A térség különleges vadgazdálkodási értékét a kárpáti típusú gímszarvas-állomány adja, de emellett a dámszarvassal és a vaddisznóval is gazdálkodik a Társaság. A vadászterület sajátosságát adta a 2018-ban felszámolt és megszüntetett 516 ha-os vadaskert, ahol jelentős számú vaddisznót és dámszarvast tartott a Társaság, és amelynek határkerítése több kilométeren keresztül közvetlenül az Ukrán-Magyar határon futott.

„Magyarország vadászterületei közül a legelsőik között volt a Lónyai, aminek a gazdálkodására alapvető hatással volt az afrikai sertéspestis járvány”- mondta Kaulák Gergő a NYÍRERDŐ Zrt. Fehérgyarmati Erdészeti igazgatója. Amikor az Ukrajnai afrikai sertéspestis járvány pozitív esetei közelítettek a magyar határhoz, a Társaság 2018 tavaszán kénytelen volt preventív jelleggel a vaddisznóállományt teljesen kilőni a vadaskertben. A kilőtt vaddisznókból mintákat vettek, de akkor még egyik sem volt pozitív. Fél év múlva az egész kertet megszüntették, csak a magyar-ukrán határ mentén hagyták meg a kerítést annak érdekében, hogy a fertőzött vaddisznók ezen a határ szakaszon ne juthassanak át a határon. Később kiderült, hogy ez csak késleltetni tudta a járvány megjelenését a vadászterületen, de megakadályozni nem, mivel a vadászterületen 2018 nyarán megjelentek az első pozitív esetek.

Azóta a vadászterület folyamatosan a fertőzött területű besorolásban van, és ennek megfelelően az Országos Főállatorvos határozatai alapján védekeznek a járvány ellen. Javaslatunkat, miszerint

vegyék fel a kapcsolatot az szomszédos ukrainai

**PARTNERSHIP
WITHOUT BORDERS**

Az Európai Unió társfinanszírozásával készült.

vadászterületekkel, és a járvány ott jelentkező eseteit és dinamikáját is kísérik figyelemmel elfogadták. A vadgazdálkodási egységre a madárinfluenza járvány nincs gazdálkodási hatással.

9.2. Vámospércsi Farkasvölgye Vadásztársaság

A Debrecentől keletre 20 kilométerre található vadgazdálkodási egység 6720 hektáron folytat vadgazdálkodást, amelyben megtalálhat a szabadterületi apróvadgazdálkodás, a szabadterületi nagyvadgazdálkodás, és a zárttéri fácántenyésztés is. Ezért mind az afrikai sertéspestis járvány, mind a madárinfluenza hatással van az itt folyó gazdálkodásra.

„Mivel a vadászterület 10 kilométerre a román határtól található, az afrikai sertéspestis járvány megjelenése nem érte váratlanul a vadásztársaságot” - mondta Hunyadi Péter a vadásztársaság elnöke. Ennek ellenére az első pozitív esetet csak 2019 tavaszán észlelték a vadásztársaságnál. Akkorra már minden kilőtt vaddisznóból mandula és vérmintát vettek az országos főállatorvos határozata alapján. A kilőtt vaddisznókat az első időszakban egy erre a célra ástott nagyméretű gödörbe ásták el. Később a megyei járványügyi központ utasítására a szomszédos Nyírábrányi Vadásztársaságnál elhelyezett központi konténerbe szállították a kilőtt vaddisznók tetemeit. Innen az ATEV szállította hetente kétszer el konténereket. A vadásztársaságnál a két hivatásos vadász hetente kétszer feljárja a vaddisznókat rejtő bokrosokat azért, hogy az esetlegesen elhullott példányokat felderítsék, és belőlük mintát vegyenek.

Mivel a társaságnál tett látogatásnál jelezték, hogy sok problémájuk adódott abból, hogy a vadásztársak által lőtt vaddisznókból az elejtők vették ki a mandula és a vérmintát, és ezek nem voltak megfelelőek, javasoltuk, hogy az elejtők hagyják a helyszínen a meglőtt példányokat, és másnap reggel a csak a hivatásos vadászok vegyék ki a mintákat. Így a mintavétel egységes lesz a társaságnál.

A vadásztársaság évente 6-7 ezer fácáncsibét nevel vadászati céllal. A fácánokból előnevelten (6-8 hetesen) 4000 db-os előnevelt fácánként értékesítenek román üzleti partner számára. A többi kb. 2000 db-ot madárhálóval lefedett 1.2 ha-os volierben nevelik fel a novemberi-decemberi vadászatokra. A madárinfluenza magyarországi előfordulásai közül a 2020 őszi Hajdúhadházi esetet érintette a vadásztársaságot, ahol a 10 km-es megfigyelési körzetbe beleesett a vadásztársaság területe. Így kis tételű (szúrt madárként) értékesítés ebben az időszakban nem volt.

9.3. NYÍRERDŐ Zrt. Gúthi vadászterülete

A NYÍRERDŐ Nyírségi Erdészeti Zrt. vadgazdálkodási egységei közül a legkiemelkedőbb a Dél-Nyírségi tájegységben Nyíradony és Nyíraczád között található Gúthi vadászterület, amely nemcsak a két dám világrekordról nevezetes, hanem arról is, hogy ez az egyetlen vadászterület a világon, amely már kétszer érdemelte ki a CIC, a Nemzetközi Vadvédelmi Tanács Edmond Blanc díját. A terület az Alföld legnagyobb összefüggő erdőtömbjével rendelkezik, ahol az élőhelyi adottságokból adódóan a vadgazdálkodási ágazaton belül a nagyvadgazdálkodás a fő tevékenység. A vadászterületen belül található a 200 ha-os Kökényesi vaddisznóskert, amiben az afrikai sertéspestis járvány kitörése előtt kb. 100 db vaddisznó volt.

„Az afrikai sertéspestis járvány jelentős gazdasági veszteséget okozott az erdészet vadgazdálkodási ágazatának” – nyilatkozta Pószán Ferenc a NYÍRERDŐ Zrt. Gúthi Erdészetének igazgatója. A veszteség több irányú volt. Már az első pozitív esetek megjelenése előtt szigorúan korlátozott fertőzött besorolást kapott a vadászterület, mivel a szomszédos Nyírábrányban és Fülöpön is megjelent a vírus. Így a Kökényesi vaddisznóskertet ki kellett üríteni, és üresen áll mind a mai napig. A kiürítés csak részben történt bérvadászattal, a többi vaddisznót a személyzetnek kellett kilőni. Mivel az állami kártalanítási összegek ekkor még igen magasak voltak, a veszteség itt még csak kisebb mértékű volt. A legnagyobb veszteség ott érte a Társaságot, hogy az SZKT területi besorolás megtiltotta a csoportos diagnosztikai kilövését (vaddisznóhajtás) a vaddisznónak. Mivel a Gúthi vadászterület legnagyobb betételét a dambika vadászat mellett a nagyterítékű vaddisznóhajtások jelentették, aminek keretében a dám és gím tarvad is nagyszámban került terítékre, ennek kiesése jelentős bevételtől fosztotta meg az erdészetet. Ráadásul a vendég hiányában a tarvad kilövése a személyzet problémája, munkája lett.

A probléma megoldására javasoltuk, hogy a hagyományos német-osztrák vadászvendégek mellett próbálják kiejánlani a tarvad vadászataikat a skandináv vadászok irányába, akik szívesen lövik a dám és a gím tarvadat is.

A vadászterületen a megemelt kötelező kilövések és az elhullások miatt a vaddisznó állománya közelít az országos főállatorvos határozatában kiadott 0,5 egyed/100 ha állománysűrűséghez.

A vadgazdálkodási egységre a madárinfluenza járvány nincs közvetlen hatással.

PARTNERSHIP
WITHOUT BORDERS

Az Európai Unió társfinanszírozásával készült.

10. FELHASZNÁLT IRODALOM

Bicsérdy, G., Egri, B., Sugár, L., & Sztojkov, V. (2000). *Vadbetegségek*. Budapest: Mezőgazda Kiadó.

Csivincsik, Á. D. (2018 Június 26.). *ZSELICI PRAXIS*. Forrás: Zselickisfaludi Állatorvosi

Praxis: <http://www.zselicipraxis.hu/blog-post/az-afrikai-sertespestis-tortenete/>

Földművelésügyi Értesítő. (2021). Az Országos Főállatorvos 2/2021. számú határozata.

PARTNERSHIP
WITHOUT BORDERS

Az Európai Unió társfinanszírozásával készült.